

**JAK V ČESKÉ REPUBLICĚ ZVÝŠIT
KOHERENCI MEZI TVORBOU
OBCHODNÍ A ROZVOJOVÉ POLITIKY**
(SROVNÁVACÍ ANALÝZA S PŘÍPADOVÝMI STUDIEMI FINSKA A RAKOUSKA)

Na publikaci se podíleli:

Za podpory:

Tato srovnávací analýza je výsledkem projektu Glopolis za podpory Presidency Fund, jehož cílem bylo posílení národního a regionálního dialogu, kapacit a odborných znalostí pro Globální partnerství pro rozvoj. Výzkum a tvorba tohoto dokumentu by rovněž nebyly možné bez dlouhodobé spolupráce a podpory Heinrich Böll Stiftung a German Marshall Fund of the United States. Překlad studie do anglické verze pak umožnil příspěvek od EU Coherence Programme.

Zvláštní poděkování za spolupráci a pomoc při výzkumu a vypracování případových studií patří Suvi Vikkunen a finskému Ministerstvu zahraničních věcí, stejně jako Ursule Heinrich, Antonu Mairovi a jejich spolupracovníkům z rakouského Spolkového ministerstva zahraničních věcí. V neposlední řadě pak děkujeme i Senátu Parlamentu České republiky za podporu při semináři k doporučením této studie, který proběhl na jeho půdě 6. října 2006.

Glopolis je vděčný všem těmto a dalším odborníkům a tvůrcům politik za cenné informace a zdroje, vzhled do problematiky a zpětnou vazbu. Veškerou odpovědnost za obsah tohoto dokumentu však nesou pouze jeho autorky a autoři.

OBSAH

1. ÚVOD	3
1.1 Globální úkoly doma	3
1.2 Struktura, zdroje a metodika	4
2. KOHERENCE POLITIK PRO ROZVOJ - OD KONCEPTU K REALIZACI	5
2.1 Klíčové události a dokumenty	5
2.2 Úrovně nesoudržnosti	5
2.3 Proces tvorby obchodní politiky na úrovni EU	6
2.4 Národní institucionální rámec	7
3. PŘÍPADOVÁ STUDIE – FINSKO	9
3.1 Administrativní kultura a politické prostředí	9
3.2 Strategické dokumenty	9
3.3 Hlavní instituce	9
3.3.1 <i>Koordinace s EU</i>	11
3.3.2 <i>Ministerstvo zahraničních věcí</i>	11
3.3.3 <i>Výbor pro rozvojovou politiku</i>	12
3.3.4 <i>Parlament a nevládní organizace</i>	12
3.4 Další mechanismy	13
3.5 Zahraniční spolupráce	13
4. PŘÍPADOVÁ STUDIE - RAKOUSKO	15
4.1 Administrativní kultura a politické prostředí	15
4.2 Strategické dokumenty	15
4.3 Hlavní instituce	16
4.3.1 <i>Koordinace s EU</i>	16
4.3.2 <i>Spolkové ministerstvo zahraničních věcí</i>	16
4.3.3 <i>Rakouská rozvojová agentura</i>	16
4.3.4 <i>Meziresortní konzultace</i>	18
4.3.5 <i>Parlament a nevládní organizace</i>	18
4.4 Další mechanismy	19
4.5 Zahraniční spolupráce	19
5. SITUACE V ČESKÉ REPUBLICE	21
5.1 Administrativní kultura a politické prostředí	21
5.2 Strategické dokumenty	22
5.3 Hlavní instituce	23
5.3.1 <i>Výbor pro Evropskou unii – Malá vláda</i>	23
5.3.2 <i>Ministerstvo zahraničních věcí</i>	23
5.3.3 <i>Ministerstvo průmyslu a obchodu</i>	25
5.3.4 <i>Parlament</i>	26
5.3.5 <i>Nevládní organizace</i>	26
5.4 Zahraniční spolupráce	27
5.5 Zjištěné problémy	27
6. ZÁVĚR	29
6.1 „Posthabsburské“ výzvy	29
6.2 Finská inspirace	30
7. DOPORUČENÍ	31
Strategické dokumenty	31
Hlavní instituce	31
Další mechanismy	32
POUŽITÁ LITERATURA	33

1. ÚVOD

Rozvojové cíle Organizace spojených národů pro nové tisíciletí (*Millennium Development Goals*, dále jen MDGs) představují ambiciózní a dosud nejkomplicetnější snahu mezinárodního společenství o snížení chudoby a dosažení rovnoprávného a udržitelného rozvoje na celé planetě. Osmý a poslední z MDGs volá po Globálním partnerství pro rozvoj. Česká republika bezesporu usiluje o naplnění MDGs v rozvojových zemích stejně jako další země, instituce a obyvatelé bohatého Severu. Nicméně **osmý rozvojový cíl tisíciletí** představuje závazek o to obtížnější, že boj s nepříznivými podmínkami a kořeny chudoby ve světě přenáší především k nám domů.

1.1 GLOBÁLNÍ ÚKOLY DOMA

Globální partnerství pro rozvoj obrací naši pozornost zejména na hlavní výzvy, které pro rozvoj představují globální obchod a finance. Obchod a **zahraniční investice** se mohou stát významným motorem ekonomického růstu i potlačení chudoby, avšak mnohdy tomu tak není.

Nesoudržnost rozvojové politiky na jedné straně a obchodní, zemědělské a dalších „nerozvojových“ politik (bezpečnostní, environmentální, imigrační aj.) na straně druhé očividně v zemích Jihu narůstá. Za tuto situaci jsou zodpovědné i státy Severu. Díky výzkumu a konkrétním důkazům předloženým globální občanskou společností, akademickou sférou, agenturami OSN i samotnými rozvojovými zeměmi se potřeba koherence politik pro rozvoj (PCD) dostala na pořad jednání EU i dalších **mezinárodních organizací**, jako jsou OECD nebo Světová banka.

Tím se nijak nesnižuje zodpovědnost rozvojových zemí. Politické vedení a občanská společnost sehrávají v rozvojových zemích nezastupitelnou úlohu v boji s korupcí, musí samy usilovat o rozumnou politiku a zvýšení kvality a demokratičnosti správy věcí veřejných. Nicméně v mezinárodním společenství dnes panuje shoda v tom, že vzhledem k nerovnos-

tem v „**moci a kapacitě**“ a vzhledem k nesmírnému vlivu politik některých vyspělých zemí musí iniciativa vycházet ze **Severu**.“ [OECD 2004: 5]

Díky celistvějšímu přístupu k rozvoji patří koncept koherence politik pro rozvoj v současnosti mezi slibné nástroje k řešení systémových příčin globální chudoby – a tím také k dosažení MDGs. Začít doma, ve své zemi, a **zastavit ty politiky, které poškozují chudé**, jako např. různé druhy dotací, je dobrým začátkem. Pro chudé lze ale udělat mnohem více, pokud budou všechny relevantní politiky hodnoceny z hlediska jejich dopadů na rozvoj od chvíle jejich přípravy, přes fázi implementace až po evaluaci.

V dlouhodobějším horizontu mohou všechna tato opatření vést k více promyšlenému, integrovanějšímu, multidisciplinárnímu přístupu k rozvojovým zemím – přístupu, který by v konečném důsledku mohl pomoci **přetvořit pravidla ekonomické globalizace**. Je třeba vytvořit mosty mezi těmi, kteří pracují pro obchod, a těmi, kteří pracují pro rozvoj, ať už to jsou pracovníci veřejné správy, aktivisté nevládních organizací nebo lidé z komerční oblasti. Nicméně koherence politik pro rozvoj musí být obousměrná v následujícím ohledu: potřebujeme nejen více prorožvojových obchodních a hospodářských politik, ale také více rozvojových politik, které zohledňují obchodní a hospodářské zřetele.

V současné praxi tvorby politik je velmi obtížné sledovat, jak mohou různí aktéři relevantní pro GPD **efektivně koordinovat** své aktivity takovým způsobem, aby dosáhli základní koherence politik pro rozvoj. Je to obtížné na úrovni národních států, na úrovni EU, nemluvě o mezinárodním prostřední, v němž se pohybuje nespočetné množství velmi odlišných států, soukromých aktérů a multilaterálních institucí, které na sebe vzájemně působí. Za nejlepší začátek jsou považovány kroky na úrovni státu, neboť „globální koherence politik má národní kořeny“ [ILO 2004: 120].

1 Přehled konkrétních příkladů nekoherence politik EU s rozvojovými cíli je k dispozici např. na webových stránkách EU Coherence Programme <http://www.eucoherence.org/renderer.do/clearState/true/menuId/227307/returnPage/227304/>.

OECD v jedné z mnoha studií věnovaných koherenci politik pro rozvoj uvádí, že navzdory řadě požadavků, které bohaté země v posledních deseti letech přijaly, aby zvýšily koherenci politik pro rozvoj, „se zdá, že stále chybí dostatek pevných závazků, akčních plánů, konkrétních časových rámců a plánů založených na výsledcích“ [OECD 2004, s. 5]. Základním cílem této analýzy je proto podpořit a navrhnout v mezích daných institucionálních rámců **praktické kroky**, které by v České republice vedly ke zvýšení koherence mezi tvorbou obchodní a rozvojové politiky.

1.2 STRUKTURA, ZDROJE A METODIKA

Po první úvodní kapitole vysvětlující mezinárodní politický kontext, cíle a strukturu této práce následuje kapitola věnovaná konceptu „**koherence politik pro rozvoj**“ (dále **PCD**) nastiňující základní rámec, metodiku a předpoklady pro jeho implementaci. Zvláštní pozornost bude věnována nesoudržnostem na různých úrovních politik, dynamice rozhodovacích procesů EU v oblasti obchodní politiky a klíčovými faktorům úspěšných institucionálních modelů koherence politik.

Předmětem následujících tří kapitol jsou přístupy a mechanismy, které se používají při implementaci koherence obchodní a rozvojové politiky ve třech členských státech EU. **Komparativní analýza Finska** (třetí kapitola), **Rakouska** (čtvrtá kapitola) a České republiky (pátá kapitola) tvoří jádro této studie.

Abychom přešli nerealistickým očekáváním, je důležité blíže vysvětlit, co je již naznačeno v titulu této studie. Tento dokument se zaměřuje na **proces tvorby politik**, nikoliv na věcné otázky obchodní a rozvojové politiky, kterých jsme se dotkli výše, jako je například přístup na trh, zemědělské dotace, liberalizace služeb či práva duševního vlastnictví. Část na konci publikace věnovaná zdrojům nicméně obsahuje několik odkazů na bohatou literaturu, která se zabývá obchodem a rozvojem problematikou.

Situace v České republice je popsána detailněji pomocí komparace s finským a rakouským modelem. Po popisu základní charakteristiky administrativního prostředí, obecného přístupu ke koherenci a rozvoji, prohlášení o politikách, hlavních institucí a procesů tvorby politik, systému koordinace s EU, dalších mechanismů koherence obchodu a rozvoje a zahraniční spolupráce následuje vlastní analýza hlavních problémů českého modelu.

Šestá kapitola obsahuje výčet **praktických doporučení** – přístupy, procedury a mechanismy potřebné ke zvýšení koherence politik českého obchodu a rozvoje. Ty jsou určeny aktérům, kteří jsou v České republice odpovědní za tvorbu politik, a institucím zapojeným do procesu rozhodování. V poslední kapitole je pak prostřednictvím několika **shrnujících poznámek** nastíněn obsah této práce a zjištění vyplývajících z provedeného výzkumu.

Při tvorbě práce bylo využito několika metod. První kapitoly popisující koncept jako takový a implementační rámec využívají především zahraničních zdrojů literatury věnované koherenci politik pro rozvoj a především prací vytvořených v rámci **EU Coherence Programme**. U případových studií modelů národní koherence se autoři inspirovali především **metodikou OECD** (Analytical Framework: Institutional Mechanisms to Promote PCD, viz OECD, 2004), jak je upřesněno v podkapitole 2.4. Kapitoly věnované procesům tvorby politik a příslušným mechanismům jsou zpravidla podloženy oficiálními dokumenty EU a národními dokumenty, ale především výzkumnými rozhovory s českými, finskými a rakouskými představiteli vlád, zástupci nevládních organizací a s dalšími experty.

Finsko a Rakousko bylo vybráno pro případové studie především z důvodu jejich podobnosti České republice, a to nejen pro přibližně stejnou velikost, ale také pro rozvojové cíle, které se podobají těm českým. I přesto se však tyto země od ČR odlišují jak administrativním prostředím, tak mechanismy koherence. Zatímco Rakousko představuje přístup velmi podobný tomu českému, Finsko nabízí celou řadu inspiračních odlišností, které mohou napomoci ke zlepšení českého modelu. Obě země navíc po sobě v roce 2006 **předsedaly EU**, a tak mohou být dobrým zdrojem zkušeností relevantních jak pro českou vládu, tak pro nevládní aktéry při přípravě českého předsednictví v Radě EU v roce 2009.

Části věnované otázkám obchodu, rozvoje a procesům tvorby obchodních politik rovněž vycházejí z **předchozích a současných výzkumných prací** – ze dvou studií Glopolis věnovaných těmto otázkám (2005 a 2006). Mnoho klíčových postřehů a reakcí k analytickým pracím a doporučením Glopolis pro ČR bylo získáno během semináře, který proběhl v Senátu Parlamentu ČR dne 9. října 2006.

2. KOHERENCE POLITIK PRO ROZVOJ OD KONCEPTU K REALIZACI

V našem světě, který je vzájemně propojený, mají rozhodnutí přijatá ve věci politik v jedné oblasti přímý dopad na rozhodnutí v dalších oblastech. Koherence (soudržnost) politik se tak může stát synonymem pro **slučitelnost** rozhodnutí a politik, pokud se ovšem tyto politiky navzájem neoslabují. Pokud se rozdílné politiky vzájemně podporují, může být jejich soudržnost dokonce považována za **synergii**. Ať tak či onak, koherence politik v určité oblasti je výsledkem rozhodovacího procesu, který bere v úvahu svůj dopad na další oblasti od prvotních až ke konečným fázím procesu.

Rozvojové cíle tisíciletí (MDGs) nemohou být naplněny pouze politikou rozvojové pomoci, ať je jakkoli rozsáhlá a efektivní, dobře cílená a prováděná či koordinovaná. Soudržnost politik pro rozvoj se stala velkým tématem především po zjištění, že velký počet činností v oblasti bezpečnostní, zemědělské, imigrační a obchodní politiky či obecně makroekonomických politik **není v souladu** (nejsou koherentní) s opatřeními podniknutými v rámci boje s chudobou či při snaze dosáhnout udržitelného rozvoje.

2.1 KLÍČOVÉ UDÁLOSTI A DOKUMENTY

Koncept soudržnosti politik pro rozvoj se v Evropské unii v posledních měsících stává stále více viditelným. První obecné závazky ke zvýšení koherence politik Společenství je možno nalézt již v článcích 3 (celková soudržnost zahraničních činností EU), 177 (udržitelný rozvoj rozvojových zemí) a 178 (soudržnost politik vůči rozvojovým zemím) **Maastrichtské smlouvy** [EEC, 1992]. Koherence se stala nejdiskutovanějším „K“ v rámci evropské debaty o tzv. „třech K“ (Three C's: vedle *konzistence a koordinace* – Consistency and Coordination) pro tvorbu politik EU [The EU Coherence Programme, 2006, s. 1].

Ačkoliv byly určité kroky k zavedení konceptu koherence podniknuty především po ratifikaci Deklarace tisíciletí [OSN, 2000], přinesl začátek obchodních rozhovorů z Dauhá na ministerské konferenci WTO v Kataru (2001), konference OSN o financování rozvoje v Monterrey (2002) a jednání v rámci Svě-

tového summitu o udržitelném rozvoji v Johannesburgu (2002) většidůraznakoherencirozvojověorientovaných politik. Pařížská deklarace [OECD, 2005] pak potvrdila snahu EU o soudržnost politik pro rozvoj.

Evropský konsensus o rozvoji (European Consensus on Development) [EU, 2005] požaduje, aby byly rozvojové cíle patřičně zohledňovány při provádění všech politik EU, které mohou mít vliv na rozvojové země. Přestože tento dokument nutně nemá potřebnou právní váhu, má zvláštní politický význam, protože jej poprvé v historii EU společně přijala Evropská komise, Rada EU a Evropský parlament.

Evropský závazek zvýšit soudržnost politik pro rozvoj byl potvrzen a blíže upřesněn v celé řadě následných závěrů Evropské rady a Rady pro obecné záležitosti a vnější vztahy (GAERC), stejně tak jako aktivitami Komise (např. první dvouletou *Zprávou EU o uplatňování soudržnosti politik ve prospěch rozvoje*, která se připravuje na rok 2007) a členských států. Koherence politik pro rozvoj byla také významným bodem na programu finského předsednictví a objevila se na agendě jednání GAERC ve dnech 16.-17. října 2006 v Lucemburku. Na základě doporučení pracovní skupiny pro WTO, přijali **ministři zemí EU zodpovědní za resorty obchodu a rozvoje** (v tomto složení se setkali poprvé v historii EU) iniciativu „Aid for Trade“ (podpora rozvoje obchodu). Každoroční orientační debata o účinnosti vnější činnosti EU pak byla zaměřena na PCD [EU, 2006].

2.2 ÚROVNĚ NESOUDRŽNOSTI

Je užitečné rozlišovat různé náhledy na úsilí o koherenci politik pro rozvoj. Největší pozornost je soustředěna na **rozvojovou politiku jako takovou**, tzn. nesoudržnost mezi rozvojovými cíli a konkrétními projekty a dalšími nástroji rozvojové pomoci. Jako příklad lze uvést situaci, kdy je primárním cílem projektu rozvojové pomoci podpora exportu dárcovské země, dumpingová podpora zemědělských přebytků či jiné partikulární ekonomické zájmy. Výše zmíněná situace se týká nejen Evropského společenství a členských států, ale také ČR jako jednoho z nejmarkantnějších příkladů.

Druhá úroveň nesoudržnosti leží mezi rozvojovou politikou a **dalšími sektorovými politikami**, které ovlivňují rozvojové země. Patří sem vnější činnost EU a další oblasti zahraniční politiky, jež jsou blíže klasifikovány např. v rámci iniciativy EU Coherence Programme [2006, s. 3]. Takovýchto politik je možno nalézt celou řadu. V současnosti má totiž jen velmi malé množství politik nulový nebo velmi nepřímý dopad na podmínky rozvoje (např. obranná politika). Meziřesortní nesoudržnosti politik tak komplikují vztahy nejen mezi různými ministerstvy, ale také mezi různými generálními ředitelstvími Evropské komise.

Obchodní politika spadá mezi nejvíce kontroverzní politiky se silnými a četnými negativními dopady na rozvojové země. Dopady obchodní politiky se neomezují jen na oblast obchodu rozvojových zemí se službami, zemědělskými produkty a průmyslovým zbožím, ale zahrnují také natolik různé regulační režimy, jako jsou práva duševního vlastnictví, pohyb pracovní síly, investiční pravidla nebo antidumpingová opatření. Propojení mezi obchodní politikou a rozvojem je natolik silné, že s výjimkou bilaterálních obchodních dohod mezi bohatými zeměmi lze téměř **veškerou obchodní politiku** označit jako **rozvojovou politiku**.

Většina národních a nadnárodních politik (EU) se vzájemně prolíná a proměňuje – a jejich nesoudržnost se tak přenáší – do mezinárodních politik a režimů vyjádřených mezinárodními dohodami (například více než desítky mezinárodních dohod WTO) nebo do politických nástrojů multilaterálních institucí (jako je liberalizace toků kapitálu nebo jiné podmínky stanovené pro rozvojové země ve chvíli, kdy žádají o půjčky od MMF nebo Světové banky). Třetí a nejvyšší stupeň výzev pro koherenci politik pro rozvoj představuje nesoudržnost mezi rozvojovými cíli (jakými jsou např. mezinárodně dohodnuté MDG) na jedné straně a **makroekonomickými politikami** mezinárodních finančních institucí a **mezinárodními dohodami**, jako jsou dohody WTO o zemědělství (AoA) nebo Trade-Related Intellectual Property Rights (TRIPS – práva duševního vlastnictví v oblasti obchodu) na straně druhé.

V této práci soustředíme pozornost především na druhou úroveň, ačkoli v kapitolách věnovaných finskému, rakouskému a českému kontextu se objevují odkazy i na třetí a zejména první úroveň nekoherence. Rozhodovací procesy na národní úrovni však nepostačují k analýze na úrovni EU, protože rozhodovací pravomoc v obchodní politice mají právě

Evropská společenství. Nicméně do **společné obchodní politiky** se promítají jak evropské ekonomické zájmy a zájmy komerčního sektoru, tak obchodní politika jednotlivých členských států definovaná na národní úrovni.

2.3 PROCES TVORBY OBCHODNÍ POLITIKY NA ÚROVNI EU

Než obrátíme pozornost na institucionální modely koherence obchodní a rozvojové politiky dvou členských států EU srovnatelných s ČR, je důležité načrtnout základní struktury, v nichž se odehrává proces tvorby obchodní politiky EU. A to z těchto dvou důvodů:

1. Je to především obchodní politika, nikoliv rozvojová, která potřebuje zvýšit svou soudržnost s rozvojovými cíli. Navzdory nedostatkům rozvojových politik na úrovni ČR, ostatních členských států či Evropského společenství je **dopad mezinárodního obchodu** na ekonomiku většiny rozvojových zemí mnohem vyšší než efekt rozvojové pomoci. Jen roční objem zemědělské podpory v celosvětovém měřítku je ve srovnání s ODA (70 miliard USD) přibližně trojnásobný a výše remitencí více než dvojnásobná.

2. Pravomoci a pověření pro tvorbu obchodní politiky EU byly odebrány členským státům a svěřeny Evropskému společenství. V současné době **Evropská komise** ovlivňuje podmínky pro rozvoj nejchudších oblastí světa na třech úrovních: pomocí multilaterálních (WTO), regionálních (EPAs se zeměmi ACP nebo regionální dohody o volném obchodu, např. s Mercosurem) nebo bilaterálních obchodních dohod (dohody o volném obchodu s Indií nebo Čínou).

Lze proto konstatovat, že rozhodovací mechanismy v oblasti obchodní politiky EU, mechanismy na úrovni členských států nevyjímaje, musí být předmětem veřejného ovlivňování (advocacy) a politických doporučení (policy) **neziskových organizací a dalších rozvojových skupin a hnutí**, jež se zasazují o zvýšení koherence mezi obchodní a rozvojovou politikou.

Hnacím motorem unijní obchodní politiky je **generální ředitelství Evropské komise pro obchod**. Komise v návaznosti na závazky týkající se PCD obsažené např. v *Evropském konsensu o rozvoji* zavádí mechanismy pro další zvyšování soudržnosti rovněž mezi obchodní politikou (generální ředitelství pro obchod – DG Trade) a rozvojovou politikou (generální ředitelství pro rozvoj – DG Development). Tyto mechanismy

zahrnují starší a univerzálnější procesy, jakými jsou rozhodovací postup v kolegiu komisařů a konzultace mezi útvary, jakož i novou pracovní skupinu pro obchod a rozvoj či nový (klouzavý) pracovní program pro PCD (Work Programme on PCD). První dvouletá hodnotící zpráva o implementaci PCD je plánována na rok 2007.

ČR a ostatní členské země však stále mohou prostřednictvím konzultací na půdě Rady EU kontrolovat a upravovat obchodní politiku Evropské komise. Klíčovým orgánem, jehož pomocí mohou členské země zvyšovat koherenci mezi obchodní a rozvojovou politikou EU, je specializovaná pracovní skupina Rady nazvaná **výbor podle článku 133** (anebo prostě jen C-133). Tento výbor se schází pravidelně každý pátek, aby projednal agendu připravenou generálním ředitelstvím pro obchod. Značná část této agendy má přímý dopad na rozvojové země.

Na základě programu vydaného generálním ředitelstvím pro obchod připravují členské státy každý týden oficiální postoj k plánované agendě a instrukce pro své zástupce ve výboru podle článku 133. Zda Evropská komise nakonec změní obchodní politiku, závisí na **kvalitě stanovisek předkládaných členskými státy**, na razanci jejich prosazování a na podpoře ze strany ostatních členských států. Kromě efektivního budování koalice vyšší koherence procesů tvorby národních obchodních a rozvojových politik zvyšuje šanci na to, že rozvojové cíle budou prosazovány i ve výboru podle článku 133.

Mandát pro vyjednávání s rozvojovými zeměmi o rozvojovém programu z Dauhá (v rámci WTO) nebo o dohodách o hospodářském partnerství (EPAs) má sice Komise od Rady EU, ale jsou to úředníci Komise, kdo sedí za vyjednávacím stolem a mají na výsledky jednání největší vliv. Tato **globální a regionální jednání** pak do značné míry předurčují, zda a jaký druh obchodu přispěje k dosažení rozvojových cílů (MDGs) nebo naopak jejich dosažení zabrání.

Obchodní zájmy států se mísí s ekonomickými zájmy velkých, především nadnárodních firem v prostředí „pokřivených pravidel a dvojitých standardů“ mezinárodního obchodu [např. Oxfam, 2002; Khor, 2002]. K tomu všemu se také v mnoha malých chudých zemích připojují **institucionální překážky**: nedostatečné výrobní a obchodní kapacity, malý trh, špatná infrastruktura a regulační instituce, či politická a sociální nestabilita [např. Hoekman, Mattoo, English (red.): 2002]. Ovlivnit takto velký počet faktorů samo-

zřejmě překračuje možnosti jakéhokoli globálního aktéra včetně EU.

Řešení těchto globálních problémů je však v nemalé míře obtížné kvůli „vývozu“ **nesoudržnosti národních politik**. Proto by mělo být cílem každého zodpovědného státu omezit nekoherenci politik na národní úrovni. A je tudíž třeba nejprve přezkoumat národní institucionální rámec.

2.4 NÁRODNÍ INSTITUCIONÁLNÍ RÁMEC

Komparativní analýzy různých modelů správy, které se zaměřují na implementaci koherence politik pro rozvoj, ukázaly, že pro **úspěšné státy** jsou charakteristické určité faktory nebo soubory faktorů. Tyto faktory, či spíše mechanismy vytvářejí specifický institucionální rámec. Rámec použitý v této práci je inspirován metodikou Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) – Analytical Framework: Institutional Mechanisms to Promote PCD [OECD, 2004, s. 11] a skládá se z osmi základních oblastí:

- 1) **Institucionální struktury** (struktura vlády, hierarchické rozvrstvení a kompetence orgánů státní správy)
- 2) **Politický závazek** (obecný přístup, politická vůle a priority, osobní angažovanost politiků)
- 3) **Strategie politik** (politické dokumenty, sektorové a meziresortní strategie)
- 4) **Konzultace se zainteresovanými subjekty** (zapojení a účast různých resortů, parlamentu, nevládních organizací atd.)
- 5) **Analytické kapacity** (výzkum, řízení znalostí)
- 6) **Koordinace politik** (inter- a intra-institucionální procesy, řešení konfliktů)
- 7) **Administrativní kultura** (otevřenost, dosah aktivit na další aktéry, flexibilita, dialog, formálnost postupů)
- 8) **Monitoring a odpovědnost** (zhodnocení, zpětná vazba a vzdělávací mechanismy)

Tento rámec umožňuje **strukturovaný výzkum** a analýzu daného národního modelu PCD a porovnání institucionálních rámců různých zemí. Tři země popisované v této práci byly posuzovány z hlediska výše uvedených faktorů (vyjma bodu 8, tzn. monitoringu a odpovědnosti), byť s různým důrazem na jednotlivé aspekty. Analýza se zaměřila zejména na politické

dokumenty a koordinační a konzultační mechanismy. Metodika OECD byla doplněna ještě o další dvě kritéria: o míru zahraniční (mezinárodní) spolupráce v souvislosti s PCD a pozornost věnovanou koordinačním mechanismům s EU (vzhledem k faktu, že obchodní politika spadá do unijních kompetencí). Zvolená metodika umožňuje rozlišit různé přednosti mechanismů PCD. Odhaluje také různé časové horizonty, v nichž mohou být tyto mechanismy zaváděny nebo dílčí faktory ovlivněny. Zavedení některých z těchto mechanismů, například v oblasti institucionální struktury nebo administrativní kultury, vyžaduje **delší časové období** – změna může trvat celé generace. Totéž platí i pro hodnoty, jež jsou předpokladem pro naplnění většiny ostatních faktorů (jako je např. úroveň důvěry, pružnost, spolupráce). Nicméně ostatní kritéria, jako je přijetí politických závazků, strategií resortních politik nebo vytváření analytických kapacit, patří do kategorie **střednědobých cílů**, jež mohou být naplněny v průběhu několika let či funkčního období vlády. Některé mechanismy lze dokonce zavést v průběhu několika měsíců – v případě vstupu do EU nebo předsednictví – a lze je přijmout na střední úrovni státní správy. Mezi tyto mechanismy, jichž lze dosáhnout **v krátkém časovém období**, můžeme zahrnout koordinaci politik nebo konzultace se zainteresovanými subjekty.

Analýza finského, rakouského a českého modelu se zaměřuje především na krátkodobé a střednědobé mechanismy, přičemž bere v úvahu i dlouhodobé faktory. Následná doporučení pro zvýšení koherence české obchodní a rozvojové politiky jsou zaměřena na ty mechanismy, které lze v rámci existující institucionální struktury **změnit či zavést poměrně snadno**. Zavedení těchto opatření většinou spadá do kompetence vyšších vládních úředníků nebo jich lze dosáhnout postupnými koordinovanými kroky jiných zainteresovaných subjektů.

3. PŘÍPADOVÁ STUDIE – FINSKO

3.1 ADMINISTRATIVNÍ KULTURA A POLITICKÉ PROSTŘEDÍ

Finsko již dlouho patří mezi země s nejvyšší angažovaností v oblasti rozvojové spolupráce. V roce 1993, kdy se ČR objevila na mapě Evropy jako suverénní stát, byla koherence pro rozvoj již součástí finské politické agendy. V roce 2007 má být pro ODA vyčleněno ze státního rozpočtu 0,44 % HND. Cílového podílu ODA 0,7 % HDP stanoveného OSN má být dosaženo nejpozději v roce 2010.

Podobně jako ČR a Rakousko, patří i Finsko mezi menší země bez koloniální historie. Jako severská země má však Finsko jiné politické prostředí a kulturu veřejné správy než střeoevropské země. Protestantství kladla vždy velký důraz na solidaritu s chudými, a to jak směrem dovnitř společnosti, tak i navenek. Severské země jsou rovněž známy **neformálnější a otevřenější kulturou veřejné správy a vyšší vzájemnou důvěrou** a silnou všeobecnou ochotou k celospolečenskému konsensu, spolupráci a koordinaci. Koherence politik pro rozvoj patří mezi nejdůležitější cíle nejen finské rozvojové politiky, ale také finské zahraniční politiky.

3.2 STRATEGICKÉ DOKUMENTY

K dispozici je celá řada dokumentů, které dokládají bohatou historii Finska v souvislosti se všeobecným zvyšováním koherence politik, zejména pak koherence politik pro rozvoj.

Jedním z nejnovějších dokumentů o politické koherenci je **Zpráva o zvládnání globalizace ze strany Finska** (Management of Globalization and Finland) [finská vláda: 2005]. Jedná se o vládní zprávu o globalizaci z roku 2005 pro finský parlament – jde o přepracované znění předchozí verze vypracované na žádost parlamentu. Vláda ve zprávě definuje, jak globalizaci vnímá, a stanovuje postupy, kterými ji lze smysluplně „zvládnat“ jak uvnitř země, tak i na vnější úrovni. Klade důraz na potřebu mezinárodní a rozvojové spolupráce, vysvětluje ji a zároveň vymezuje klíčové politické a hospodářské zájmy Finska. Především však tento

dokument rozpracovává, jakým způsobem mají být národní zájmy přeneseny do jednotlivých politik v nejdůležitějších sektorech zaměřených na vnější činnosti, aniž by došlo k narušení koherence těchto činností.

Finská **strategie rozvojové spolupráce** potvrdila nedostatek koherence mezi politikami už v roce 1993. V roce 1996 byla v prvním *Decision-in-Principle* [finská vláda: 1996] koherence politik přímo zmíněna jako nástroj k dosahování rozvojových cílů. Jejím záměrem byla harmonizace politických cílů, obchodní politiky a rozvojové spolupráce tak, aby mohly být projednávány společně. Vláda s pomocí Poradního výboru pro vztahy s rozvojovými zeměmi (KESU) – založen v roce 1979, později transformován ve Výbor pro rozvojovou politiku (KPT) – zavedla opatření, díky kterým měla být od roku 1998 zajištěna koherence politik v rámci finské zahraniční politiky pro vztahy s rozvojovými zeměmi [finská vláda: 1998].

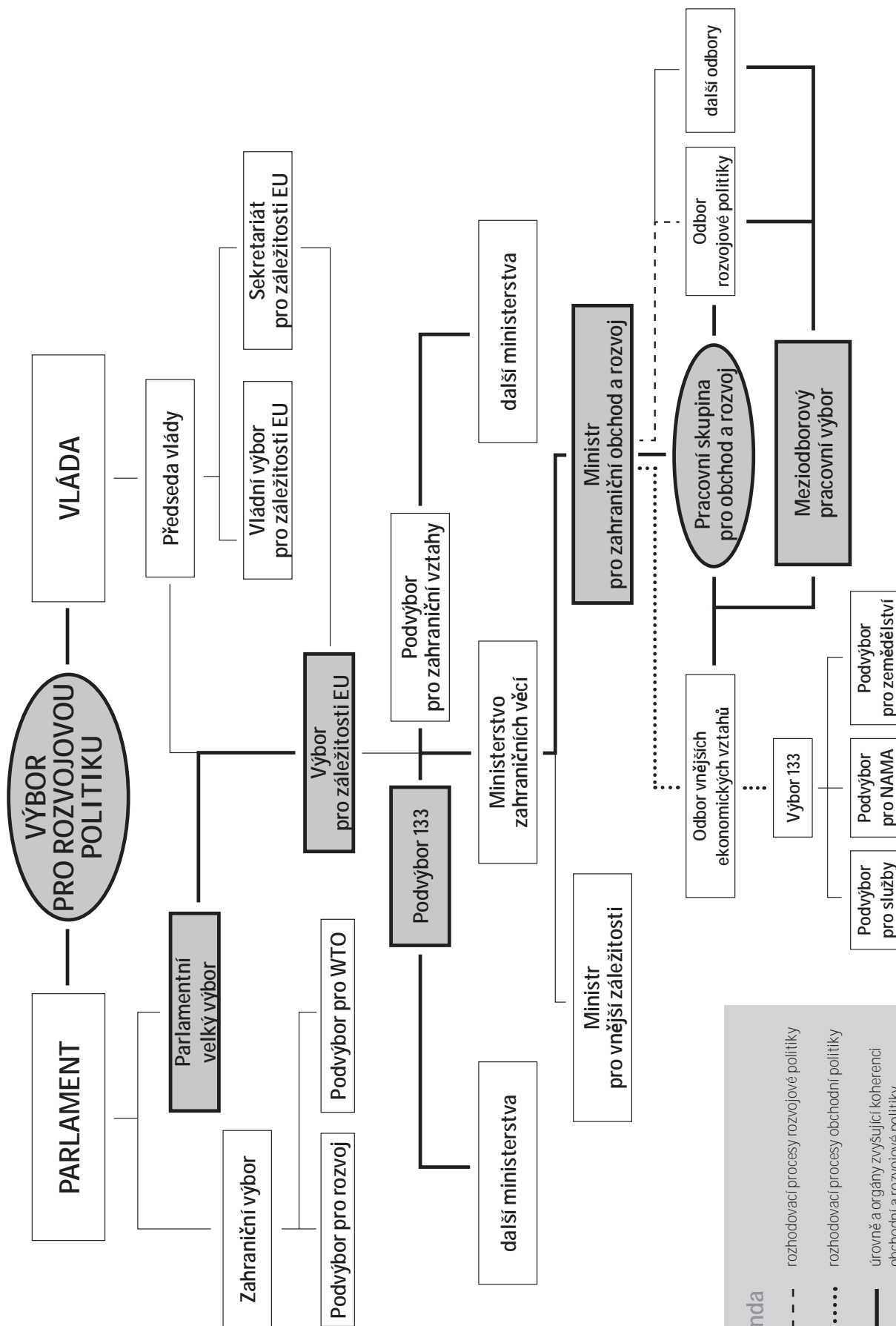
Druhý dokument *Decision-in-Principle* [finská vláda: 2001] zvýšil koherenci skrze vzdělávání mladých diplomatů. Skolení zaměřené na soudržnou politiku a rozvojovou spolupráci je pravidelně v nabídce **vzdělávacích programů pro zaměstnance**. V usnesení vlády, které následovalo v roce 2004, je koherentní přístup označen za nezbytný pro dosažení cílů stanovených v Deklaraci tisíciletí OSN [OSN: 2000] a na mezinárodních konferencích v Dauhá, Monterrey a Johannesburgu.

Zpráva o zvládnání globalizace rovněž stanovila jasné důsledky dodržování PCD pro finskou obchodní politiku, jež byly následně rozpracovány v **Plánu obchodní politiky**, prvním dokumentu svého druhu, který byl přijat v září 2005 [finské Ministerstvo zahraničních věcí: 2005].

3.3 HLAVNÍ INSTITUCE

Finský model koherence politik se vyznačuje komplexností a provázaností mechanismů, které zahrnují velký počet institucí, a silnými, často neformálními vztahy mezi jednotlivými aktéry. Finské institucionální prostředí odráží výraznou snahu o dosažení celkové koherence politik i dlouhodobé úsilí o naplňo-

FINSKÝ MODEL 2006

vání zásad mezinárodní rozvojové spolupráce. Tyto závazky pramení ze společenské tradice založené na konsensuálním rozhodování a z pragmatického a strategického myšlení země, jejíž ekonomika je malá a vysoce závislá na vnějším prostředí (což vyplývá i z výše zmíněných dokumentů). Potřeba strategicky zvládat tuto závislost na vnějším světě získala na naléhavosti zejména po rozpadu Sovětského svazu, jenž byl hlavním obchodním partnerem Finska.

Výrazná a nesporná výhoda Finska při zajišťování koherence zahraničních aktivit, zejména v oblasti obchodní a rozvojové politiky, spočívá v silném mandátu Ministerstva zahraničních věcí a v efektivním zapojení parlamentu a občanské společnosti do tvorby politik.

V souvislosti s koherencí obchodní a rozvojové politiky hraje klíčovou roli jak národní koordinace s EU (společná obchodní politika EU), tak finské rozhodovací procedury v oblasti obchodu a rozvoje. Schéma na str. 10 znázorňuje, jakým způsobem je ve finské institucionální struktuře zajištěna koherence obchodní a rozvojové politiky.

3.3.1 KOORDINACE S EU

Koordinace s EU, kterou se Finsko pyšní, je intenzivním a efektivním procesem. Na vládní úrovni je koordinace zajišťována především skrze meziresortní **Výbor pro záležitosti EU** (EUAK), v němž hrají významnou úlohu zástupci Ministerstva zahraničí a **Vládního výboru pro záležitosti EU** (EU-MINVA). Na proces koordinace s EU dohlíží předseda vlády, jemuž v této činnosti pomáhá sekretariát pro záležitosti EU. Obchodní a rozvojové otázky většinou řeší podvýbor podle článku 133 a podvýbor pro zahraniční vztahy Výboru pro záležitosti EU (EUAK), které pracují s podklady připravenými Ministerstvem zahraničních věcí nebo ostatními ministerstvy.

Mandát a instrukce pro setkání a vyjednávání finských zástupců na úrovni EU, například ve výboru podle článku 133 nebo při zasedání GAERC, pak pravidelně kontroluje parlament. Parlamentní tzv. **velký výbor** (Grand Committee) ve spolupráci s tematickými parlamentními výbory zve každý týden jednotlivé zástupce ministerstev (včetně ministrů samotných), aby vysvětlili finské stanovisko v klíčových politikách EU.

Na základě Strategie pro zvládnání globalizace [finská vláda: 2005] a prvního Plánu obchodní politiky [finské Ministerstvo zahraničních věcí: 2005] patří Finsko k hlavním podporovatelům koherence politik EU, obzvláště pak koherence obchodní a rozvojové politiky. Výsledkem finského úsilí bylo kromě dalších úspěchů posílení spolupráce mezi **generálním ředitelstvím EK pro obchod a generálním ředitelstvím EK pro rozvoj**. Kromě své vedoucí pozice v oblasti Aid for Trade na evropské úrovni svolali Finové historicky první společnou (GAERC) **schůzku ministrů obchodu a rozvoje EU**, která se uskutečnila v říjnu 2006 během finského předsednictví v Radě EU.

Finský rozhodovací proces v otázkách obchodu a rozvoje na národní úrovni je logicky podmíněn a odvozován z vývoje mezinárodních politik a politik EU. Nicméně jak vyplývá z finských strategických dokumentů, finská politika si ponechává dostatek prostoru, aby mohla účinně naplňovat národní priority a postoje. Ministerstvo zahraničních věcí a Výbor pro rozvojovou politiku představují dvě hlavní, poměrně ojediněle uspořádané instituce, které mohou vedle parlamentu utvářet tyto politiky.

3.3.2 MINISTERSTVO ZAHRA NIČNÍCH VĚCÍ

Ministerstvo zahraničních věcí (MZV) je z velké části zodpovědné za přípravu a provádění zahraničních aktivit Finska, včetně politiky obchodní a rozvojové. Finské Ministerstvo zahraničních věcí vedou dva ministři. Ministr pro zahraniční záležitosti se věnuje klasické zahraničněpolitické agendě. Druhým ministrem je **ministr pro zahraniční obchod a rozvoj**. Toto rozdělení samo o sobě odráží unikátní finský přístup ke koherenci obchodu a rozvoje. Silný mandát Ministerstva zahraničních věcí rovněž dokládá skutečnost, že na rozdíl od ostatních severovýchodních zemí Finsko nezřídilo národní rozvojovou agenturu.

Odbor rozvojové politiky má v rámci Ministerstva zahraničních věcí za úkol formulovat, koordinovat, provádět, vyhodnocovat a monitorovat rozvojovou politiku. Finanční prostředky každoročně schvaluje parlament a posléze jsou rozděleny mezi sedm příslušných odborů. Odpovědnost za nakládání s rozpočtem nese odbor rozvojové politiky. Ten spolupracuje s dalšími aktéry - ministerstvy, vládními agenturami, soukromým sektorem a občanskou společností – a primárně dohlíží na koherenci rozvojové politiky.

Odbor vnějších ekonomických vztahů se věnuje obchodní politice včetně finského příspěvku ke společné obchodní politice EU a WTO. Tento odbor založil specializovaný výbor podle článku 133 (C-133, Výbor 133) který ve spolupráci s dalšími odpovědnými odbory a ministerstvy formuluje finský postoj pro výbor podle článku 133 Evropské Rady.

Do tvorby politik, které se týkají obchodních a rozvojových otázek, zasahuje také široká řada dalších odborů. Například odbor pro globální otázky má na starosti finskou politiku ve vztahu k OSN a k dalším multilaterálním organizacím. Práce těchto odborů pomáhá zvyšovat koherenci finských politik rovněž v různých regionech rozvojového světa v různých mezinárodních institucích.

Koherence obchodní a rozvojové politiky je dále zajišťována na různých úrovních (mezi resorty a mezi odbory MZV) skrze **koordináčn**

- **Pracovní skupinu pro obchod a rozvoj**, která sdružuje pracovníky z různých odborů Ministerstva zahraničních věcí. Jejich úkolem je zpracovávat dlouhodobý strategický výhled, který je určen vyšším úředníkům a politickému vedení ministerstva.
 - **Meziodborový výbor (KEPO)**, který byl vytvořen pro koordinaci a zajišťování koherence mezi odbory MZV. Tento výbor zasedá na úrovni ředitelů odborů a předsedá mu ředitel odboru rozvojové politiky. Odbor rozvojové politiky má ještě vlastní vnitroodborový koordináčn
- Tematicky zaměřené meziresortní výbory a pracovní skupiny, zakládané zpravidla ad hoc z rozhodnutí MZV nebo vlády, které připravují pozici pro mezinárodní konference či setkání. Jako příklad lze uvést meziresortní pracovní skupiny pro ministerské konference WTO v Dauhá, Cancúnu nebo Hongkongu.
- Meziresortní koordináčn proces pro obchod a rozvoj, který většinou probíhá na půdě **Podvýboru podle článku 133** (v rámci Výboru pro záležitosti EU - EUAK).

3.3.3 VÝBOR PRO ROZVOJOVOU POLITIKU

Výbor pro rozvojovou politiku vznikl transformací bývalého Poradního výboru pro vztahy s rozvojo-

vými zeměmi. Jedná se o nezávislou, vysoce reprezentativní a důvěryhodnou instituci, která je typická pro finskou politickou kulturu založenou na konsensu, avšak v EU je zcela ojedinělá. Členové tohoto výboru jsou jmenováni vládou a jejich mandát trvá po dobu jednoho funkčního období (4 roky).

Původním záměrem bylo vytvořit platformu, která umožní otevřenou debatu o protichůdných pohledech na rozvojovou politiku, zvýší povědomí i znalosti o rozvojové problematice, a posílí tak legitimitu finské rozvojové politiky v očích různých společenských skupin. Dnes se na půdě tohoto výboru setkávají členové parlamentu, akademické obce, zájmových skupin (soukromý sektor, odbory, zemědělské svazy) a nevládních organizací nejen za účelem diskuse o různých přístupech k rozvoji, ale též aby probrali aktuální rozvojové otázky, zhodnotili kroky vlády a vydali vlastní doporučení. Zástupce pro práci v tomto výboru nominovala všechna ministerstva.

Členové Výboru pro rozvojovou politiku se setkávají jednou za měsíc a probírají vybraná sektorová témata, která se týkají rozvoje. Jednou z priorit Výboru je prosazovat ve Finsku koherenci politik pro rozvoj. Výbor pravidelně vydává prohlášení o politikách v době, kdy se připravují důležitá rozhodnutí, připravuje semináře o koherenci a sestavuje výroční zprávy pro vládu o stavu finské rozvojové politiky (Stav finské rozvojové politiky), v nichž pozornost věnovaná otázkám PCD stále vzrůstá.

3.3.4 PARLAMENT A NEVLÁDNÍ ORGANIZACE

Ve finském parlamentu existují další výbory, které jsou aktivní při tvorbě obchodní a rozvojové politiky. Kromě velkého výboru, který hraje hlavní úlohu při koordinaci s EU, představuje **zahraničn** další orgán, který disponuje značnou expertní kapacitou, a je dalším nástrojem pro zvyšování koherence politik pro rozvoj. V návaznosti na strukturu státní správy se parlamentní výbor pro obchod nezabývá zahraničn

ale pouze domácím trhem. Nicméně existuje specializovaný **podvýbor pro WTO**, který se schází ad hoc a spolupracuje s řadou dalších podvýborů a zajišťuje podporu pro velký výbor. Ve Finsku existují dvě hlavní nevládní platformy, které se zabývají rozvojovými otázkami – KEPA a KEHYS. Obě platformy se zaměřují na otázky politik, úzce spolupracují, sdílejí zdroje a kapacity a snaží se o dělbu práce. **KEPA** je starší a rozsáhlejší (čítá přibližně 300 členských nevládních organizací) a v jejích

řadách pracují profesionálové se znalostí problematiky politik včetně stálého analytika, který se věnuje pouze obchodní politice. **KEHYS** je menší a mladší organizací, která se zaměřuje na užší spektrum politik EU.

Finské nevládní organizace využívají široké škály možností k zapojení se do tvorby obchodní a rozvojové politiky. Hlavním tématem kampaně finských nevládních organizací během finského předsednictví EU byla „Výzva ke koherenci“. Téma obchod a rozvoj zde patřilo mezi šest prioritních oblastí. Kromě velkého množství aktivit a zásadních příspěvků, které finské nevládní organizace připravily v průběhu finského předsednictví, může občanská společnost ovlivňovat práci podvýboru pro WTO, jenž je podvýborem velkého výboru, rovněž se může účastnit rozšířených zasedání výboru podle článku 133 v rámci Výboru pro záležitosti EU. Další příležitosti k obhajobě a prosazování svých doporučení mají nevládní organizace při volně přístupných parlamentních slyšeních, seminářích, konferencích či na internetových fórech. Představitelé KEPA jsou jakožto zástupci občanské společnosti pravidelnými členy finských oficiálních delegací na ministerských konferencích mezinárodních organizací, jako je např. WTO.

3.4 DALŠÍ MECHANISMY

K prosazování a propagaci koherence politik pro rozvoj používají různé finské instituce velké množství dalších nástrojů. Jsou jimi:

Zprávy vlády

Odbor rozvojové spolupráce vypracovává jménem MZV výroční zprávu pro vládu. Jejím předmětem je provádění rozvojové politiky, jak byla stanovena vládním usnesením v roce 2004. Další výroční zprávu pro vládu (Stav finské rozvojové politiky) vydává Výbor pro rozvojovou politiku [2005, 2006].

Školení zaměstnanců státní správy

Vybraným státním zaměstnancům, kteří pracují v nerozvojových útvarech, je nabízeno pravidelné vzdělávání v oblasti otázek rozvojové politiky jako součást jejich práce. Tyto kurzy zahrnují i problematiku koherence obchodní a rozvojové politiky.

Analýzy

Ve Finsku působí několik institucí s kapacitami pro analytický výzkum v oblasti politik obchodu a rozvoje. Hlavní analytické dokumenty vydává pracovní skupina pro otázky rozvoje a obchodu Ministerstva zahraničních věcí a profesionální síť napojená na Vý-

bor pro rozvojovou politiku. Menší část analytických kapacit je alokována v parlamentu a občanské společnosti. Navíc existuje zvláštní výbor **Finské akademie**, který je částečně financován MZV a jehož předmětem je analýza a výzkum otázek rozvoje. MZV také přímo podporuje další výzkumné aktivity, které se věnují otázkám relevantním pro rozvojovou politiku.

3.5 ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE

Finsko se aktivně účastní mezinárodní diskuse o koherenci. V rámci EU participuje na neformální **Síti EU pro koherenci politik pro rozvoj** a na **evropských jednáních expertů v oblasti rozvoje a obchodu a životního prostředí**.

V rámci **OSN** je Finsko aktivní mj. ve výboru pro udržitelný rozvoj a ve Fóru OSN pro lesy. Finsko se účastní **Integrovaného rámce pro technickou pomoc v oblasti obchodu** (Integrated Framework for Trade-Related Technical Assistance). MZV zahájilo program obchodních partnerství, který ve spolupráci s finskými podniky podporuje investice do chudších rozvojových zemí.

Další prioritou z poslední doby je posílit spolupráci mezi obchodním výborem a výborem pro rozvojovou pomoc v rámci OECD. Finsko je významným zastáncem větší participace různých zainteresovaných subjektů, především nevládních organizací, v rozhodovacím procesu. Finsko se domnívá, že je velmi důležité důkladně monitorovat činnosti WTO a **mezinárodních finančních institucí** a aktivně se jich účastnit. Podporuje záměr vyhlášený Světovou bankou a MMF vztahující se k tvorbě nového institucionálního rámce pro financování rozvoje, který by měl spočívat v podpoře rozvojových zemí v jejich dlouhodobé schopnosti splácet své závazky a dluhy a v podpoře programu oddlužení těžce zadlužených chudých zemí (HIPC).

V neposlední řadě se Finsko stalo známým pro svou významnou aktivitu v oblasti globálního řízení nazvanou **Helsinki Process on Globalization and Democracy**. Tento proces byl započat roku 2001 ve spolupráci finské a tanzanské vlády jako tříletý projekt, jehož cílem bylo zapojit významné osobnosti do výměny názorů a nabídnout jejich doporučení pro zvýšení koherence mezinárodních politik. Projekt vyvrcholil vydáním zprávy *Mobilizing Political Will (Mobilizace politické vůle)* [Helsinki Process: 2005] vydaného následně v roce 2005 na Světovém sociálním fóru v Porto Alegre a na Světovém ekonomickém fóru v Davosu. Zahájený proces pokračuje pod zášti-

tu několika vlád, které se aktivně zapojily do původního Helsinského procesu, a soustřeďuje se na společně vybraná dílčí témata.

Proces byl do značné míry inspirován a podporován doporučeními podobné iniciativy Mezinárodní organizace práce (ILO) – Světové komise pro sociální dimenzi globalizace, které spolupředsedala finská prezidentka Talonen a prezident Tanzanie Mkapa. Vyvážená, analytická a reprezentativní zpráva této komise z roku 2004 [WCSDG: 2004] se okamžitě stala jedním z nejvýraznějších bodů debaty o globalizaci. Výstupy a závěry obou zpráv s hodnotnými postřehy k otázkám obchodu a rozvoje jsou reflektovány v klíčových finských strategických dokumentech. Udržení a posílení pozornosti, které se dostává otázkám obchodu, rozvoje a jejich koherence ve finské domácí i zahraniční politické agendě, je také zásluhou právě tohoto procesu.

4. PŘÍPADOVÁ STUDIE – RAKOUSKO

4.1 ADMINISTRATIVNÍ KULTURA A POLITICKÉ PROSTŘEDÍ

V roce 1995 Rakousko stejně jako Finsko (a Švédsko) vstoupilo po desetiletích neutrality v období studené války do Evropské unie. Rakousko je malý stát s otevřenou ekonomikou, který nikdy nebyl koloniální mocností, ale i přesto má rozsáhlé zkušenosti na poli rozvojové spolupráce.

Rakouská politická a administrativní kultura je českému prostředí mnohem bližší než finská. Rakousko je převážně katolická země s dlouhou tradicí silné státní hierarchie. Ve srovnání s Finskem se rakouská veřejná správa vyznačuje na jedné straně formálnějšími vládními postupy, jež neumožňují tak rychlé přijetí nových témat a přístupů jako např. PCD, na straně druhé pak velkým počtem neformálních konzultačních procesů zejména mezi středními a vyššími státními úředníky, založených do jisté míry na osobních vztazích. Oba tyto rozhodovací mechanismy jsou málo známy mimo oficiální státní struktury a celkově se tak na nich podílí úzký okruh aktérů jak ve státní správě, tak mimo ni.

Význam rakouské rozvojové politiky roste. Například výdaje na bilaterální rozvojovou pomoc jsou od roku 2004 (kdy byla založena *Rakouská rozvojová agentura*) stále navyšovány. Financování rakouské oficiální rozvojové spolupráce (ODA) se řídí zejména závazky, které vyplývají ze summitů v Monterrey (OSN) a v Barceloně (EU). Podle aktuálních odhadů v roce 2006 podíl ODA na rakouském HND překonal cíl 0,33 %, stanovený Evropskou unií. Předpokládá se, že cíle 0,7% podílu ODA na HDP, stanoveného OSN, Rakousko dosáhne v roce 2015. Jedním z cílů rakouské rozvojové politiky je kromě koordinace a harmonizace mezi dárcovskými státy rovněž úzká spolupráce nevládních organizací různého zaměření.

4.2 STRATEGICKÉ DOKUMENTY

Rakouská strategie PCD je založena především na **mezinárodních smlouvách**. Kromě závazků přijatých na summitu v Monterrey se Rakousko oficiálně

hlásí k mezinárodním rozvojovým cílům a závazkům z Rio de Janeira, Johannesburgu a ze Summitu tisíci-letí. Jako člen EU a rozvojového výboru OECD (DAC) se Rakousko zavázalo k prohlubování koherence svých politik a k harmonizaci rozvojové spolupráce s ostatními dárcovskými státy. Rovněž podepsalo deklaraci OECD „Formování 21. století“ [OECD: 1996].

Kromě toho Rakousko věnuje maximální pozornost všem **dokumentům EU**, zejména závěrům Evropské rady, jako je např. klouzavý pracovní program PCD na období 2006–2007 [Evropská rada, 2006].

Současný právní rámec rakouské rozvojové spolupráce je zakotven v **zákoně o rozvojové spolupráci**, který byl přijat v roce 2002 a následně upraven v roce 2003 [Rakouský parlament: 2002]. Zákon stanovuje cíle rozvojové spolupráce (snižování chudoby, zabezpečení míru, lidská bezpečnost a ochrana životního prostředí) a její hlavní principy (vlastnictví, kulturní rozmanitost, rovnost žen a mužů, zohledňování potřeb dětí a postižených). Zákon o rozvojové spolupráci obsahuje rovněž ustanovení týkající se programů a žádostí o financování. Statut a role rozvojových organizací a konkrétní požadavky jsou právně zakotveny.

Praktické provádění rozvojových aktivit se řídí tzv. „**Tříletým programem rakouské rozvojové politiky**“, v současné době pro období 2006 až 2008. Tento dokument je každoročně revidován a aktualizován. Úpravy musejí být následně přijaty radou ministrů a představeny všem členům parlamentu. Program vypracovává Ministerstvo zahraničních věcí v úzké spolupráci s Ministerstvem financí a dalšími orgány. Dokument se zaměřuje na plánování a rozvržení krátkodobých a střednědobých cílů rakouské rozvojové politiky. Poslední aktualizace poprvé zahrnuje také kapitulu o politické koherenci, což by mělo být zachováno i v budoucích verzích. Samotná realizace programu je úkolem Rakouské rozvojové agentury.

Konkrétní otázky spojené s rozvojovou politikou jsou dále detailněji projednány v **interních dokumentech**. Tyto dokumenty se obvykle projednávají napříč příslušnými odbory MZV a schvaluje je ministr. Okamžikem schválení se stávají oficiálním vládním

dokumentem. V současnosti existují dokumenty týkající se energetiky, genderových záležitostí, předcházení konfliktů, lidských práv a dobrého vládnutí.

Rakousko na rozdíl od Finska nemá jasnou strategii obchodní politiky ani strategii k otázkám globalizace, která by šla napříč všemi orgány státní správy. Nicméně rakouské Ministerstvo hospodářství a práce připravuje komplexnější rakouskou **obchodní strategii** (Aussenwirtschaftsleitbild).

4.3 HLAVNÍ INSTITUCE

Rakouský model koherence politik (Organizační schéma na str. 17) zahrnuje institucionální a neformální přístupy. V poslední době sice na poli rozvojové spolupráce došlo k rozšíření formálních politických závazků, avšak politická vůle a reálné kroky vedoucí k zajištění politické koherence pro rozvoj poněkud zaostávají.

Na rozdíl od Finska je v rámci rakouské vládní struktury rozhodování o vnějších otázkách rozděleno mezi větší počet ministerstev a vládních agentur. Rozhodovací procesy v oblasti obchodní a rozvojové politiky jsou v rakouském systému více odděleny. Vytváření obchodní politiky je v rukou **Ministerstva hospodářství a práce**, dále je konzultováno s Ministerstvem zahraničních věcí a v mnohem menší míře také s parlamentem a občanskou společností.

Rakouské pojetí občanské společnosti se také liší od finského. Klade se zde větší důraz na konzultace s tzv. sociálními partnery, kteří zastupují klíčové společenské skupiny (soukromý sektor a zaměstnance), spíše než se zástupci nevládních neziskových organizací. **Sociální partneři**, například Rakouská hospodářská komora, Spolková komora práce, Federace rakouského průmyslu a Federace odborových svazů a zemědělské komory, se tak pravidelně podílejí na utváření rakouské pozice pro výbor podle článku 133.

4.3.1 KOORDINACE S EU

Vztah Rakouska a Evropské unie je zakotven ve článku 23a-f B-VG 1929 (Spolková ústava Rakouské republiky).

Koordinaci rakouské obchodní politiky zajišťují meziresortní schůzky, jež má na starosti **výbor podle článku 133** (Výbor 133). Těchto schůzek se dále účastní i sociální partneři.

Po přijetí rozhodnutí pracovním výborem Rady EU podle článku 133, Výborem stálých zástupců (COREPER) a samotnou Radou EU Rakousko toto rozhodnutí realizuje jako součást společné obchodní politiky. Za uzavírání bilaterálních investičních dohod je zodpovědné Ministerstvo zahraničních věcí, přičemž se zde uplatňují stejné koordinační mechanismy, jaké byly popsány výše. Ministerstvo financí má pak v pravomoci vyjednávání a uzavírání smluv o zamezení dvojímu zdanění.

4.3.2 SPOLKOVÉ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

Za koordinaci mezinárodní rozvojové politiky je odpovědný spolkový ministr zahraničních věcí. Kromě MZV se na utváření rakouské rozvojové politiky podílejí i další resorty. **Odbor rozvojové spolupráce a spolupráce s východní Evropou** Spolkového ministerstva zahraničních věcí utváří a kontroluje pozici a strategii rozvojové politiky.

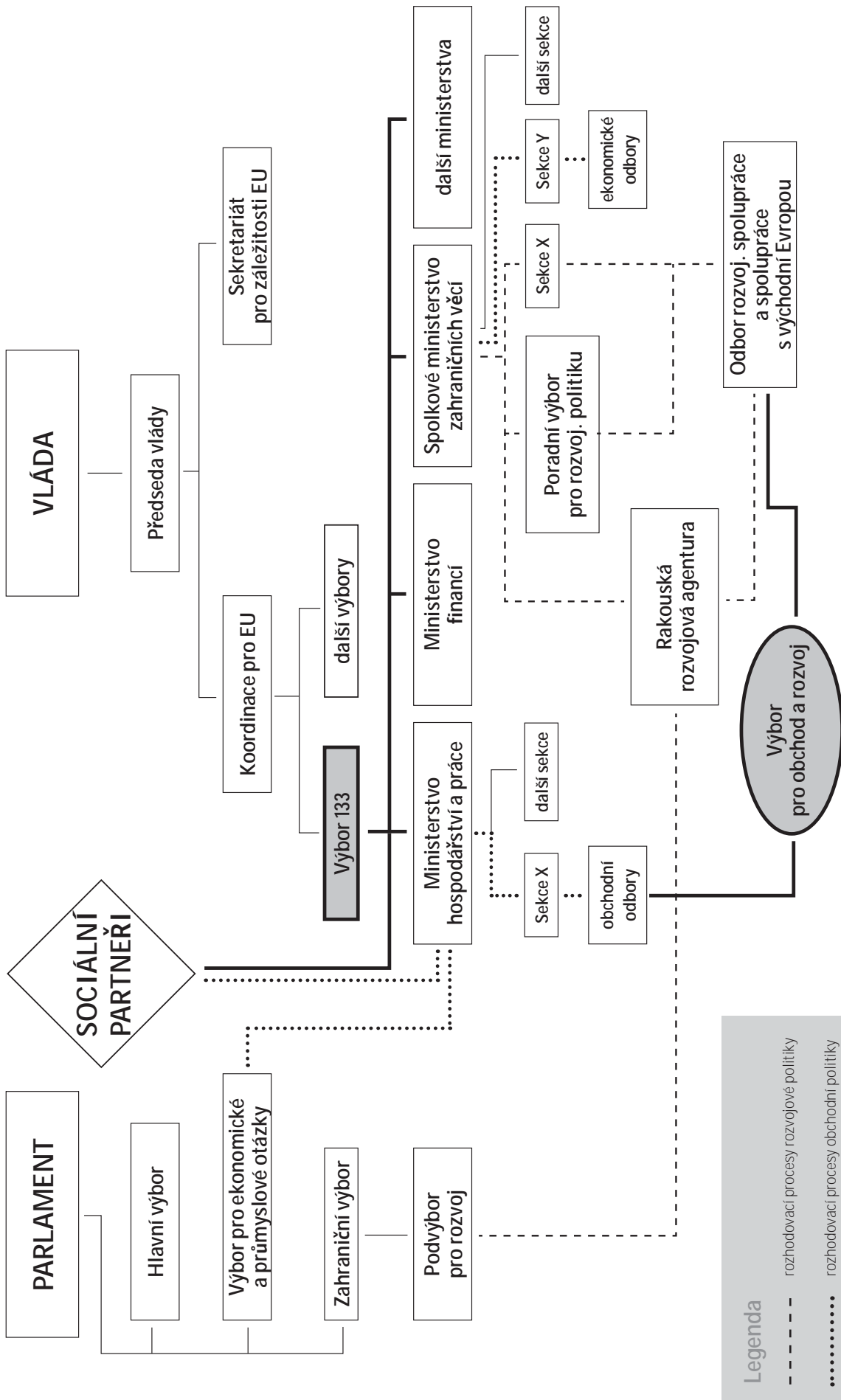
Zákonem o rozvojové spolupráci byl zřízen také nezávislý **Poradní výbor pro rozvojovou politiku**, expertní orgán Ministerstva zahraničních věcí. Členy výboru jsou mezinárodně uznávaní odborníci, zástupci různých oborů, nevládních organizací a akademické sféry. Scházejí se nejméně dvakrát ročně pod vedením vrchního ředitele MZV pro rakouskou rozvojovou spolupráci, aby si vyměnili informace, prodiskutovali své názory a vydali doporučení ke konkrétním otázkám.

Doporučení pro tento Poradní výbor včetně těch, která se týkají obchodu a rozvoje, předkládá odbor rozvojové spolupráce a spolupráce s východní Evropou. Například na poslední schůzce roku 2006 se diskutovalo o dohodách o hospodářském partnerství (EPAs). Výsledky jednání výboru se následně distribuují mezi vrchními řediteli a ředitelkami jednotlivých sekcí Ministerstva zahraničních věcí.

4.3.3 RAKOUSKÁ ROZVOJOVÁ AGENTURA

Právní rámec pro vytvoření Rakouské rozvojové agentury, která má statut státní neziskové veřejné společnosti, je obsažen v dodatku k zákonu o rozvojové spolupráci z července 2003. **Rakouská rozvojová agentura** je od 1. ledna 2004 zodpovědná za provádění všech bilaterálních programů a projektů, včetně multilaterální spolupráce. Samotnou praktickou rea-

RAKOUSKÝ MODEL 2006

Legenda

--- rozhodovací procesy rozvojové politiky

..... rozhodovací procesy obchodní politiky

— úrovně a orgány zvyšující koherenci obchodní a rozvojové politiky

lizaci dvoustranných projektů mají na starosti organizace, se kterými uzavírá smlouvy Rakouská rozvojová agentura nebo partnerské vlády.

Rakouská rozvojová agentura každoročně vydává **Roční pracovní program**, který je v souladu se zákonem o rozvojové spolupráci, s tříletým programem i dalšími dokumenty. Koncept koherence politik pro rozvoj, jehož významnou součástí je koherence obchodní politiky s rozvojovými cíli, se postupně stává jedním z hlavních cílů Rakouské rozvojové agentury. Podle úředníků rakouského Ministerstva zahraničních věcí bylo v zájmu zajištění větší provázanosti mezi rakouským obchodem a rozvojovou činností, uzavřeno více než dvacet dohod s rakouským průmyslem (např. s výrobcem čokolády Zotter). Ministerstvo také úzce spolupracuje s **Agenturou pro rakouský zahraniční obchod – AWO** (Aussenwirtschaft Oesterreich) – institucí, která se zabývá podporou soukromého sektoru a propagačí mezinárodního obchodu.

4.3.4 MEZIRESORTNÍ KONZULTACE

K ostatním ministerstvům, která mají vliv na tvorbu rakouské obchodní a rozvojové politiky, patří Ministerstvo práce a sociálních věcí a **Ministerstvo financí**, které má rozsáhlý vliv na obchodní (a příslušnou rozvojovou) sféru. Rakouský Výbor podle článku 133 (ze systému koordinace s EU) pak připravuje schůzky Výboru pro obchod a rozvoj.

Výbor pro obchod a rozvoj je klíčovou meziresortní platformou pro konzultace a koordinaci obchodní a rozvojové politiky Rakouska. Schází se na úrovni nižších úředníků z příslušných odborů Ministerstva hospodářství a Spolkového ministerstva zahraničních věcí.

Mezi pracovníky, kteří se podílejí na tvorbě obchodní a rozvojové politiky, existuje velmi málo institucionalizovaných mechanismů spolupráce. Přesto lze nalézt nejméně dva další mechanismy **meziresortní konzultace**:

- *Stálá pracovní skupina při Ministerstvu financí*

Vrchní ředitel či ředitelka sekce rozvojové spolupráce Ministerstva zahraničních věcí se jednou až dvakrát ročně schází s vrchním ředitelem či ředitelkou sekce pro mezinárodní záležitosti Ministerstva financí. V obecné rovině projednávají finanční záležitosti a aktuální otázky mezinárodní politiky. Někdy diskutují také o otázkách souvisejících s koherencí obchodní a rozvojové politiky.

- *Plenární zasedání*

Nižší vládní úředníci z různých ministerstev, kteří se zabývají obchodní a rozvojovou politikou, by se měli scházet jednou nebo dvakrát ročně za účelem výměny informací a názorů. Zdá se však, že takovéto setkání prozatím proběhlo jen jednou.

4.3.5 PARLAMENT A NEVLÁDNÍ ORGANIZACE

Parlament není do tvorby obchodní a rozvojové politiky příliš výrazně zapojen. V rámci zahraničního výboru existuje **podvýbor pro rozvoj**. Neexistují však žádné pravidelné mechanismy pro konzultace s Ministerstvem zahraničních věcí nebo jinými vládními orgány o otázkách obchodu a rozvoje. Poslanci také nejsou přímo zapojeni do koordinace rakouské pozice pro jednání na úrovni Evropské unie. Tříletý program je sice parlamentu zasílán a podvýbor pro rozvoj může vyzvat Ministerstvo zahraničních věcí nebo Rakouskou rozvojovou agenturu k diskuzi o některých otázkách, avšak schválení programu parlamentem není požadováno.

Jak už bylo uvedeno, rakouský politický model zpravidla u konzultací o hospodářských politikách více než s občanskými skupinami počítá s tzv. **sociálními partnery**. Zástupci neziskových organizací se do procesu tvorby politik zapojují spíše nepravidelně a ad hoc. Například se dvakrát jako členové rakouské delegace účastnili ministerské konference WTO.

Klíčovým aktérem občanské společnosti, který usiluje o posílení koherence obchodní a rozvojové politiky a o soudržnost s rozvojovými cíli obecně, je **Rakouská platforma rozvojových nevládních organizací**. Sdružuje 38 členů z řad rakouských humanitárních, rozvojových a vzdělávacích nevládních organizací. Jejím cílem je zajistit dialog o klíčových politických otázkách jednak mezi členy, jednak mezi nevládními organizacemi a rakouskou vládou. Dalším cílem je odstraňování chudoby. Platforma je v této oblasti aktivní od chvíle, kdy byl koncept koherence poprvé představen na půdě Evropské konfederace nevládních organizací pro pomoc a rozvoj (CONCORD).

Nejaktivněji tento koncept prosazovala v době rakouského předsednictví v Radě EU. Platforma se připravuje na sloučení s Pracovní asociací rozvojové spolupráce (AGEZ) a na vytvoření iniciativy nazvané Globální zodpovědnost (Globale Verantwortung).

Mezi **platformy a nevládní organizace**, které jsou aktivní v otázkách týkajících se obchodu a rozvoje, dále patří Koordinační úřad rakouské episkopální konference pro mezinárodní rozvoj a misie (KOO), Pracovní asociace pro rozvojovou spolupráci (AGEZ) a Rakouská výzkumná nadace pro rozvojovou pomoc (ÖFSE). Kromě toho se obchodní tematikou v omezeném rozsahu zabývají i některé další nevládní organizace, např. ATTAC Austria, FIAN, Global 2000 či Greenpeace Rakousko.

Rakouské Ministerstvo zahraničních věcí podporuje nevládní organizace zabývající se rozvojovou problematikou, včetně jejich **výzkumných a analytických kapacit**. K lepšímu dialogu mezi nimi a vládou by měl přispět také nový vládní dokument o spolupráci s nevládními organizacemi.

4.4 DALŠÍ MECHANISMY

Součástí rakouského modelu PCD zatím nejsou pravidelné **zprávy**, které by obsahovaly pohled na rozvojovou spolupráci z hlediska koherence dalších politik s rozvojovými cíli. Stejně tak neexistuje systém průběžného vzdělávání, který by pomohl vyškolit úředníky státní správy v oblasti vzájemných vazeb mezi rozvojovou politikou a ostatními politikami.

Odbor rozvojové spolupráce a spolupráce s východní Evropou Ministerstva zahraničních věcí nicméně vypracoval systém, který umožňuje **kontrolu** všech relevantních návrhů zákonů, které jsou předloženy parlamentu ke schválení. Výsledky hodnotících zpráv berou ostatní ministerstva na vědomí, což pomáhá zvyšovat koherenci ostatních politik s rozvojovými cíli. Bohužel se však zdá, že tento nástroj PCD není mimo vládní struktury (např. mezi nevládními organizacemi) příliš znám.

Vláda také podporuje hlubší **analýzu** otázek souvisejících s koherencí. Poskytuje granty a podporu nevládním organizacím a kromě toho příležitostně spolupracuje s think-tanky a jinými rakouskými i zahraničními institucemi, které pro vládu vypracovávají expertní studie. Ministerstvo zahraničních věcí si například po ministerské konferenci WTO v roce 2005 v Hongkongu nechalo u Vídeňského institutu pro komparativní ekonomii vypracovat studii k rozvojovému programu z Dauhá. Během svého předsednictví v EU Rakousko spolu s dalšími členskými státy iniciovalo vypracování studie *Koherence politik pro rozvoj v Radě EU: Strategie pro budoucnost (Policy Coherence for Development in the EU Council: Strategies for the Way For-*

ward). Tento dokument byl poté během následujícího finského předsednictví projednán v Radě.

Rakousko také bere vážně zkvalitňování rozvojové spolupráce a jejího plánování na národní úrovni. Prostřednictvím **společného plánování** a lepší koordinace dárců tak dojde ke zvýšení administrativní i obsahové koherence rakouských politik na národní, evropské i globální úrovni. Do společného plánování a koordinace jsou zapojena všechna ministerstva, která se podílejí na implementaci rozvojové spolupráce v souladu se strategickými plány pro jednotlivé rozvojové země.

Kromě činností, které probíhají výlučně na úrovni vládních orgánů, existují dvě platformy pro konzultace se soukromým sektorem:

- *Platforma pro hospodářství a rozvoj*

Tato neformální síť propojující představitele podnikatelského sektoru a odboru pro rozvojovou spolupráci byla vytvořena v roce 2004. Umožňuje pravidelnou výměnu informací o situaci v rozvojových zemích a mezinárodní rozvojové spolupráci.

- *Rakouská rada pro udržitelný rozvoj*

Rada byla ustavena po summitu v Johannesburgu v roce 2002 jako další platforma pro široké konzultace o agendě udržitelného rozvoje a její implementaci do politik všech ministerstev a je financována soukromým sektorem. Zdá se však, že je spíše nástrojem pro lobování než otevřeným, neutrálním konzultačním orgánem.

4.5 ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE

Kromě EU je Rakousko aktivní i na dalších **multilaterálních fórech**, která mají vliv na obchodní a rozvojovou politiku. Především se jedná o systém Organizace spojených národů, Světovou banku, WTO a OECD.

Rakousko se dále snaží propojit koherenci politik s otázkami účinnosti rozvojové spolupráce na půdě **výboru OECD pro rozvojovou spolupráci (DAC)**, a to zejména v *pracovní skupině pro účinnou pomoc a dárcovské postupy (DAC Working Party on Aid Effectiveness and Donor Practices)*. Skupina usiluje o naplnění cílů aktivní participace (vlastnictví projektů), koordinace a harmonizace, a zaměřuje se přitom na realizaci projektů ve čtrnácti pilotních zemích.

Rakousko je zapojeno do **neformální Sítě EU pro koherenci politik pro rozvoj**. Dvě setkání této sítě se ukázala jako velmi užitečná v průběhu příprav zasedání Rady EU během rakouského předsednictví.

Rakouská zahraniční politika konečně podporuje Integrovaný rámec OSN (UN Integrated Framework), jenž je nejsilnějším nástrojem koherence politik pro rozvoj na multilaterální úrovni.

Rakousko je však malou zemí, a tak nemá dostatek **kapacit** k tomu, aby se mohlo na mezinárodní scéně aktivně zapojit do všech oblastí, jež souvisejí s koherencí politik pro rozvoj. Obchod a rozvoj navíc nepatří mezi rakouské národní priority. Strategie Rakouska se proto zaměřuje spíše na monitoring a prosazování lepší koordinace mezi EU a multilaterálními aktéry, jako jsou OECD nebo Integrovaný rámec OSN.

5. SITUACE V ČESKÉ REPUBLICE

Česká republika může čerpat inspiraci z obou případových studií: inspirativním prvkem finského modelu je bezesporu přední místo, které je rozvojové spolupráci a politické koherenci věnováno ve finské politice. Dále stojí za povšimnutí široká škála aktérů a mechanismů zapojených do obchodní a rozvojové politiky, otevřenost administrativních postupů a vysoká úroveň koordinace politik.

Rakouský příklad nabízí inspiraci, která je bezprostředně spojená s institucionálním rámcem a koherencí rozvojové politiky: týká se především rakouské zkušenosti se schvalováním zákona o rozvojové spolupráci, se založením vlastní rozvojové agentury a se zvládnutím koherence politik pro rozvoj na evropské úrovni, a to zejména v době rakouského předsednictví v Radě EU v první polovině roku 2006. To může být inspirací pro přípravu českého předsednictví v Radě EU.

Finský model je pro české prostředí z dlouhodobého hlediska podnětější, co se týče vytváření institucionálních mechanismů koherence obchodní a rozvojové politiky, rakouský model však nabízí z hlediska nejbližšího vývoje v ČR realističtější scénář. Rakouská institucionální struktura totiž odráží politickou atmosféru a administrativní kulturu, které jsou českému prostředí velmi blízké.

5.1 ADMINISTRATIVNÍ KULTURA A POLITICKÉ PROSTŘEDÍ

Česká republika a Rakousko měly před rokem 1918 po dobu téměř tří století (v době habsburského mocnářství) totožnou správní kulturu. Kontinuita politického a správního vývoje z dob Rakouska-Uherska nebyla zcela přerušena ani jeho rozpadem. Pokračovala i v době socialistického Československa a je patrná rovněž v současné České republice. Česká administrativa a rozhodovací procedury jsou stále ve srovnání s Finskem hůře přístupné, více formalizované a hierarchické. Podobně jako v Rakousku probíhají konzultační a koordinační procesy převážně na úrovni vyšších vládních úředníků. Mají spíše neoficiální charakter, nejsou pro ně stanoveny institucionalizované

mechanismy na pracovní úrovni vládních institucí ani na dalších úrovních státní správy či společnosti obecně.

I přes určité podobnosti se povaha a míra **pružnosti a otevřenosti** rakouské administrativy od situace v České republice odlišuje. Postkomunistická transformace a nedávné přistoupení ČR k Evropské unii (a blížící se české předsednictví v Radě EU) udržují českou státní administrativu mnohem více ve stavu neustálých změn a vývoje. Takto hluboké proměny spojené s rozsáhlou personální výměnou a změnou politické a správní kultury si od vládních institucí podle všeho žádají větší pružnost a otevřenost, než jak je tomu v administrativně stabilních politických systémech, jaký představuje právě Rakousko. Proto se zdá (a je možné, že následující postřehy jsou pouze osobním dojmem autorů této studie), že v České republice panuje větší ochota ze strany příslušných vyšších i nižších vládních úředníků zlepšovat institucionální i neformální spolupráci s jinými orgány státní správy a dalšími oblastmi společnosti.

Komunistická minulost České republiky paradoxně sehrála pozitivní roli při vytváření současných českých **závazků v oblasti rozvojové spolupráce**. Česká republika patří v tomto ohledu mezi novými členskými státy k těm nejaktivnějším a do jisté míry se může srovnávat i se státy EU-15. Takzvaná „socialistická pomoc“ byla samozřejmě vysoce ideologická. I přesto však dosahovala relativně vysokých hodnot (podle některých odhadů se její objem blížil 1 % hrubého národního důchodu), vybudovala silnou expertní a kapacitní základnu české rozvojové pomoci a vytvořila silné vazby s množstvím rozvojových zemí (některé z nich dnes patří mezi prioritní země). Od roku 2004 Česká republika na oficiální rozvojovou spolupráci každoročně vyhrazuje (s drobnými výkyvy) přibližně 0,11 % HND. Je však pravděpodobné, že se toto procento bude postupně zvyšovat v důsledku tlaku „soft acquis“ EU, podle kterého mají nové členské státy navýšit rozvojovou pomoc na 0,17 % HND do roku 2010 a na 0,33 % do roku 2015.

Snaha České republiky zvyšovat **koherenci a koordinaci jednotlivých politik** není nikterak ukázková. Nízkou úroveň koherence je možno přičíst na vrub silné autonomii, specializaci a někdy i rivalitě jednotlivých ministerstev, malé kapacitě Úřadu vlády (a často neochotě vysokých vládních úředníků a politiků) ke sladování rozličných politických cílů do jednotlivých národních strategií a takřka nulovému tlaku ze strany parlamentu a občanské společnosti. Tyto faktory pak vedou k exportu národní nekoherence, která je typická pro většinu národních států.

Koncept **koherence politik pro rozvoj** je dosud znám jen úzkému okruhu vládních úředníků, kteří jsou v přímém kontaktu s rozvojovou agendou EU. Postupně si tento koncept hledá cestu, jak by mohl proniknout do vládních prohlášení, do konkrétních rozhodovacích mechanismů a do povědomí širší veřejnosti. Avšak tento proces zpomaluje závažná nekoherence při provádění české rozvojové politiky jako takové.

Externí analýza institucionálního rámce PCD v České republice končí konstatováním, že „prohlubování koherence pro rozvoj není jasně uvedeno jako jeden z **cílů** České republiky; koherence politik je podle všeho chápána spíše jako soulad rozvojových činností s cíli zahraniční politiky a s dalšími obchodními zájmy“ [ECDPM, 2007].

Česká republika měla po dlouhou dobu jeden z nejsilněji decentralizovaných a fragmentovaných systémů rozvojové spolupráce. Kromě Ministerstva zahraničních věcí, které je z formálního hlediska koordinátorem oficiální rozvojové pomoci (ODA), zde existovalo dalších jedenáct vládních orgánů, které se podílely na provádění rozvojové spolupráce. Klíčovou otázkou pro koherenci s rozvojovými cíli proto nebylo, jakým způsobem vtáhnout do hry další ministerstva, ale spíše jak rozumně centralizovat a konsolidovat systém tak, aby nerozvojové zájmy nešly proti rozvojové politice. Jinými slovy, tvůrci české rozvojové spolupráce usilují v první řadě o vyšší koherenci na prvotní úrovni, tedy v rámci samotné rozvojové politiky. **Transformace systému české rozvojové spolupráce**, která nyní probíhá, by měla změnit současnou praxi. Dosud se rozvojová politika přizpůsobovala zájmům a cílům jiných vnějších politik a otázka jejich koherence s rozvojovými závazky převážně šla stranou.

5.2 STRATEGICKÉ DOKUMENTY

Z rozhovorů se zástupci ministerstev (zahraničních věcí, zemědělství a obchodu a průmyslu), které byly uskutečněny v rámci tohoto projektu, vyplývá, že je zde zřejmý **rostoucí zájem** (a možná i určitá míra politické vůle) o hledání konkrétních kroků vedoucích nejen ke zvyšování koherence v rámci tvorby rozvojové politiky samotné, ale také ke zlepšování vztahu mezi obchodní a rozvojovou politikou. Tento přístup sice sdílejí jak pracovníci na výkonné úrovni, tak i vyšší úředníci příslušných ministerstev, nicméně zatím nedošlo k formulaci jasné politické strategie, jak zvýšení koherence pro rozvoj dosáhnout.

Obecná koherence politik spadá pod **kompetenční zákon** [Česká národní rada: 2/1969 Sb.], který definuje, kdo je zodpovědný za koordinaci politik, a rozděluje úkoly mezi jednotlivé orgány státní správy. Tento zákon zřetelně odděluje odpovědnost za tvorbu obchodní politiky (Ministerstvo průmyslu a obchodu) od tvorby politiky rozvojové (která je součástí zahraniční politiky v kompetenci Ministerstva zahraničních věcí).

Po podepsání přístupové dohody s EU z 16. dubna 2003 česká vláda přijala „Návrh na institucionální zajištění členství ČR v Evropské unii a na koordinaci procesu rozhodování“ [usnesení vlády ČR ze dne 28. dubna 2003 č. 427]. Zatímco koordinace sektorových politik (včetně obchodní politiky) zůstala i nadále v kompetenci příslušných ministerstev a dalších orgánů státní správy, návrh mírně posílil a upravil klíčovou koordinační roli Ministerstva zahraničních věcí (MZV). Nový systém odráží rozhodovací proces Evropské unie, který se řídí osou: Evropská komise – pracovní skupiny Rady EU – COREPER (Výbor stálých zástupců) – Rada ministrů.

V současné době existuje jeden oficiální dokument, který se výslovně zmiňuje o koherenci politik pro rozvoj, a sice „Zásady zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu České republiky do Evropské unie“ [usnesení vlády ČR ze dne 31. března 2004 č. 302]. Toto vládní prohlášení navazuje na jiný strategický dokument, „Koncept zahraniční rozvojové pomoci České republiky na období let 2002 až 2007“, [usnesení vlády ČR ze dne 23. ledna 2002 č. 91], který zase vychází z „Konceptu zahraniční politiky“ aktualizované v roce 2003 [usnesení vlády ČR č. 223/2003].

Koherence politik pro rozvoj je explicitně zmiňována jako cíl České republiky s odkazem na mezinárodní závazky a na doporučení mezinárodních organizací (především na zásadu „3 K“ zakotvenou ve Smlouvě o EU). V dokumentu však chybí detailnější rozpracování konkrétních mechanismů, jak onoho „K“, které představuje „koherenci“, dosáhnout.

Resortní ministerstva mají podle „Zásad zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu České republiky do Evropské unie“ zajišťovat vhodné organizační struktury tak, aby otázky, které se týkají rozvojové spolupráce, mohly být účinně řešeny jak uvnitř jednotlivých ministerstev, tak i mezi ministerstvy navzájem. Ministerstvo zahraničních věcí má z formálního hlediska za úkol „spolupracovat“ na tvorbě dalších politik s dopadem na rozvojové země.

V současné době se jisté zlepšení očekává od nového **zákona o rozvojové spolupráci**, nové České rozvojové agentury a především od plánované Rady pro zahraniční rozvojovou spolupráci. Transformace systému české ZRS by mohla koncept koherence politik pro rozvoj specifikovat a pevněji zakotvit. Na těchto návrzích se v současné době pracuje a probíhají diskuze mezi příslušnými ministerstvy a dalšími zainteresovanými subjekty, avšak ke schválení dojde zřejmě až v době funkčního období některé příští vlády či parlamentu.

5.3 HLAVNÍ INSTITUCE

Jak vyplývá z kompetenčního zákona a ze schématu na str. 24, hlavní rozhodovací pravomoci v oblasti obchodní a rozvojové politiky jsou v České republice rozděleny mezi Ministerstvo průmyslu a obchodu a Ministerstvo zahraničních věcí. Přestože mezi oběma ministerstvy existuje celá řada koordinačních mechanismů, rozhodovací procesy jsou téměř paralelní a protínají se pouze na vysoké vládní úrovni.

5.3.1 VÝBOR PRO EVROPSKOU UNII – MALÁ VLÁDA

Koordinace záležitostí EU v současnosti probíhá na **dvou úrovních**. Základní výkonnou úroveň koordinace politik zajišťují resortní koordinační skupiny (RKS, viz níže), koordinace evropských záležitostí na vyšší úrovni probíhá ve Výboru pro Evropskou unii. Tyto orgány byly založeny zvláštním předpisem [usnesení vlády ČR č. 427/2003].

Výbor pro Evropskou unii zajišťuje koordinaci na politické úrovni, tzn. obecnou koherenci pozice ČR ve vztahu k EU. Vzhledem k tomu, že obchodní politika je plně v kompetenci Evropské unie, je Výbor pro EU hlavním mechanismem, jehož prostřednictvím mohou jednotliví aktéři v ČR přispět ke koherenci obchodní politiky (ČR a EU) s rozvojovými cíli.

Výbor pro EU má statut **koordinačního a rozhodovacího meziresortního mechanismu**, schází se každý týden na úrovni náměstků a v případě potřeby (zpravidla ne častěji než jednou za měsíc) na ministerské úrovni (tzn. jako vláda). Výbor pro EU je proto neoficiálně nazýván „malou vládou“, neboť se rozhodující měrou podílí na vytváření mandátů pro jednání zástupců ČR v Radě EU. Výbor je formálně řízen MZV, ale předsedá mu předseda vlády či příslušný náměstek Úřadu vlády.

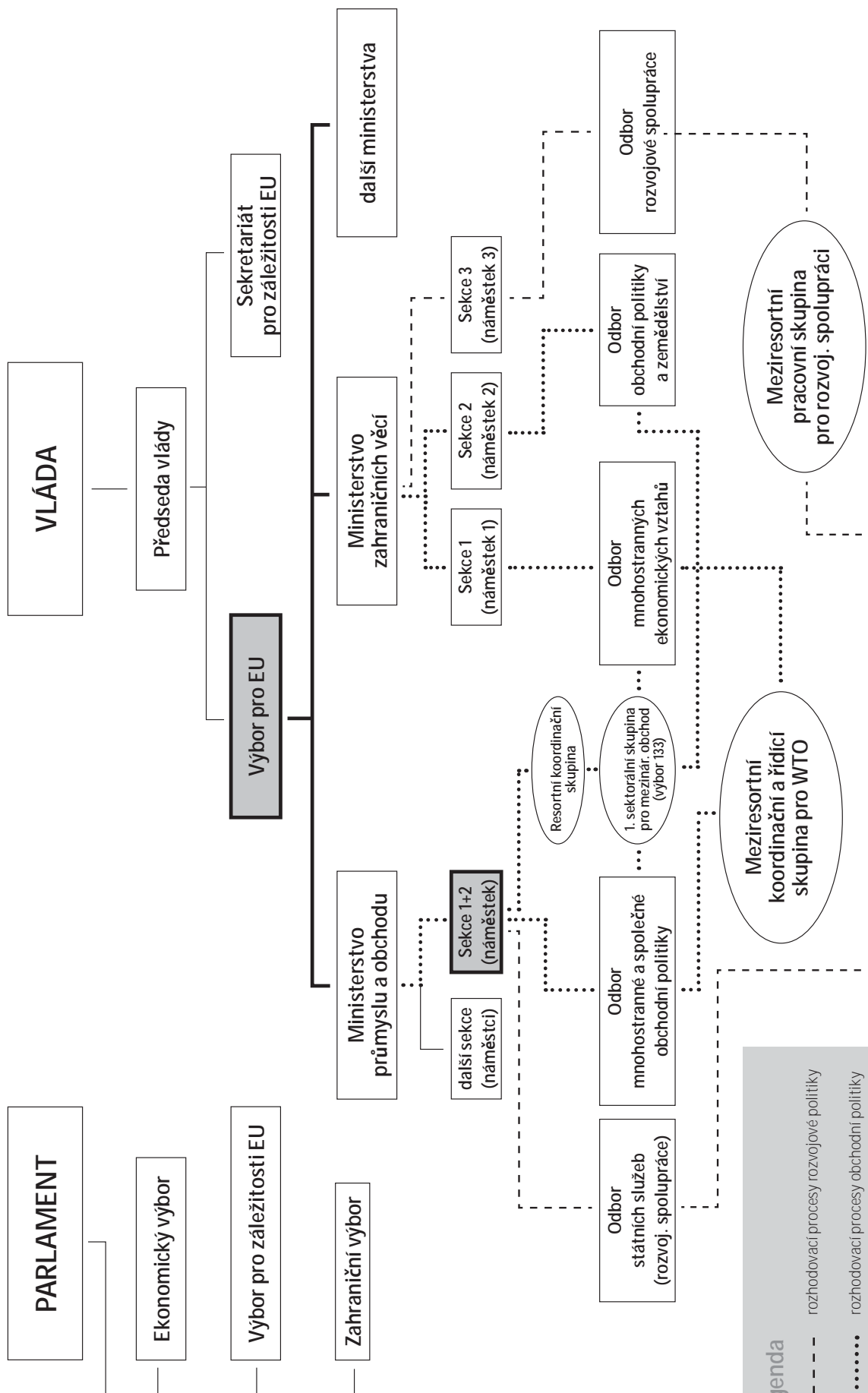
Výbor také schvaluje **instrukce pro schůzky a jednání EU** v oblasti obchodní politiky: pro stálé členy a zástupce ve výboru podle článku 133 (pracovní skupina Rady EU pro vnější obchodní politiku), pro vedení Stálého zastoupení ČR při EU v COREPER (II), pro ministry zahraničních věcí, obchodu, zemědělství a další ministry v GAERC či jiné relevantní ministerské radě, a rovněž pro předsedu vlády při zasedáních Evropské rady.

5.3.2 MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

Ministerstvo zahraničních věcí (MZV) je klíčovou institucí v oblasti koherence politik pro rozvoj. Podle zákona je MZV zodpovědné za **vytváření a koordinaci** české rozvojové politiky.

Rozvojovou agendou obecně a zejména otázkami souvisejícími s koherencí politik pro rozvoj se na MZV zabývá **odbor rozvojové spolupráce a humanitární pomoci** (ORS). Jedním z úkolů ORS dosud byla koordinace rozvojové politiky mezi orgány státní správy zapojenými do provádění rozvojové spolupráce na výkonné úrovni. Má tak na starosti i koordinaci s rozvojovými aktivitami Ministerstva průmyslu a obchodu, které je z devíti ministerstev, které se na rozvojové politice ČR podílejí, jejím největším realizátorem. Tuto koordinaci napříště bude provádět především nově vznikající Rada pro zahraniční rozvojovou spolupráci, vyšší meziresortní orgán, který má založit vláda.

ČESKÝ MODEL 2006

Otázkami rozvojové spolupráce se také zabývají ředitelé relevantních odborů a **náměstek ministra** (který má současně řídit novou Radu pro rozvojovou spolupráci). Ministři zahraničních věcí samotní se v minulosti zabývali rozvojovými otázkami jen výjimečně. Skutečnost je taková, že o tom, kdo a jak bude utvářet českou rozvojovou pomoc včetně přístupu ke koherenci politik pro rozvoj, dosud rozhodovaly z velké části osobní preference osob na těchto vyšších postech MZV.

Za účelem meziresortní koordinace byla na základě dokumentu „Zásady zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu České republiky do Evropské unie“ vytvořena **Meziresortní pracovní skupina pro rozvojovou spolupráci**. Těto skupině předsedal ředitel ORS. Skupina se scházela čtyřikrát do roka na úrovni ředitelů odborů a jednou za rok na úrovni náměstků ministrů. Spolupráce na úrovni vedoucích odborů bude v budoucnu probíhat na vyšší úrovni na půdě nové Rady pro zahraniční rozvojovou spolupráci.

Monitoringem a evaluací rozvojových projektů, stejně tak jako identifikací témat rozvojové spolupráce, výběrem projektů a dalšími doprovodnými otázkami se zabývalo zejména **Rozvojové středisko** Ústavu mezinárodních vztahů. Jednalo se o expertní a poradní orgán, spadající pod MZV. Rozvojové středisko úzce spolupracovalo s ORS. Většina analytických kapacit v oblasti rozvojové spolupráce se nacházela v těchto dvou institucích. Rozvojové středisko se v roce 2008 přetransformuje v novou **Českou rozvojovou agenturu** (která bude stále spadat pod MZV). Ta by měla disponovat širšími pravomocemi v oblasti české rozvojové spolupráce, avšak bez mandátu pro zvyšování koherence politik pro rozvoj.

5.3.3 MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU

České pozice ohledně obchodní a rozvojové politiky EU jsou projednávány a formulovány z velké části na Ministerstvu průmyslu a obchodu (MPO), které má primární odpovědnost za **tvorbu české obchodní politiky** (vzhledem k Evropské unii, bilaterálním i ostatním obchodním otázkám).

Na základě usnesení vlády o koordinaci českých politik vůči EU má MPO povinnost otázky spojené s obchodem konzultovat s relevantními ministerstvy (např. s Ministerstvem zahraničních věcí či Ministerstvem zemědělství) prostřednictvím tzv. **resortních koordinačních skupin** (RKS).

Rozvojové zájmy tak vstupují do procesu rozhodování o české obchodní politice především na výkonné úrovni zástupců MZV při pravidelných týdenních zasedáních koordinační skupiny MPO, tzv. **Sektorové skupiny pro mezinárodní obchod** (SSMO). Skupina připravuje českou národní pozici pro jednání výboru EU podle článku 133, který se schází každý pátek v Bruselu (tuto pozici však předtím formálně schvaluje ještě Výbor pro Evropskou unii).

Přípravu multilaterální obchodní agendy má na MPO na starosti zejména **odbor mnohostranné a společné obchodní politiky**. Tento odbor poskytuje podstatnou část vstupů pro práci Sektorové skupiny pro mezinárodní obchod. Pozice zformulované v této skupině jsou dále diskutovány a případně prostřednictvím **náměstka ministra pro obchod** postoupeny Výboru pro Evropskou unii.

V návaznosti na usnesení vlády ČR, které bylo reakcí na zahájení nového kola obchodních jednání na čtvrté ministerské konferenci WTO (rozvojový program z Dauhá), MPO rovněž ustavilo širší platformu – **Meziresortní řídicí a koordinační komisi pro záležitosti WTO** [usnesení vlády ČR ze dne 6. března 2002 č. 233].

Na rozdíl od RKS není smyslem této komise koordinace ve vztahu k EU, ale ve vztahu k WTO. MPO však využívá informačních výstupů z tohoto výboru i pro formování pozice vzhledem k EU. Tento výbor je rovněž **širší co do zastoupení** jednotlivých orgánů. Formálně jsou v tomto výboru zastoupena všechna resortní ministerstva (s výjimkou Ministerstva obrany) a další orgány státní správy.

Jak je podrobněji uvedeno v dalším textu, **prolnutí tvorby české obchodní politiky s tvorbou české rozvojové politiky** je v podstatě možné pouze na pozici náměstka pro obchod MPO a ve Výboru pro EU (na základě intervence náměstka ministra zahraničních věcí pro evropské záležitosti, samotného ministra zahraničních věcí a teoreticky i premiéra, a to v případě, že se dostane určitá sporná otázka až na jednání Výboru pro EU na úrovni vlády). Na této úrovni pak může probíhat koordinace v zájmu lepší koherence mezi českou obchodní a rozvojovou politikou.

5.3.4 PARLAMENT

Úloha obou komor českého parlamentu, jak Poslanecké sněmovny, tak Senátu, je v oblasti tvorby obchodní či rozvojové politiky **marginální**. Snad kromě otázek spojených s rozpočtem se poslanci a senátoři obchodní nebo rozvojovou politikou zabývají jen zřídka, nemluvě o koherenci těchto dvou oblastí.

Příslušná ministerstva (MPO resp. MZV) předkládají klíčové dokumenty ekonomickému a zahraničnímu výboru. Nicméně posuzování těchto dokumentů je v těchto výborech spíše **formalitou** a diskusi o obchodní či rozvojové politice není věnována zásadní pozornost. Poslanci a senátoři mají právo pozvat si vysoké vládní úředníky příslušných ministerstev včetně ministrů do parlamentu, aby podali vysvětlení ohledně pozic v oblasti obchodní či rozvojové politiky ČR, tohoto svého práva však využívají jen velmi zřídka.

Obchodní politika spadá v obou komorách do kompetence **hospodářského výboru**. Agenda, kterou musejí tyto výbory projednávat, je však velmi rozsáhlá, a tak se otázkám spojeným s obchodem nevěnuje větší pozornost, a to ani v době příprav na ministerské konference WTO. Přispívá k tomu skutečnost, že tato oblast je v kompetenci EU. Neexistují zde žádné zvláštní či ad hoc podvýbory pro záležitosti WTO a předsedové hospodářských výborů jen málokdy využijí pozvání MPO k širší diskusi o těchto otázkách ať už v rámci rozšířené RKS či jiných diskusních panelů, jako jsou Business Panely (více o těchto fórech v části 5.5).

Rozvojovou politikou se v obou komorách zabývají **zahraniční výbory**. Přestože se plánuje zřízení **podvýboru pro zahraniční rozvojovou pomoc** (v rámci Poslanecké sněmovny), zřejmě to nezmění nic na skutečnosti, že rozvojové otázky jsou pro valnou většinu poslanců ještě vzdálenější než otázky obchodu.

Konečně **výbor pro evropské záležitosti**, který opět existuje v obou komorách parlamentu, má na starosti dohled nad širokou agendou EU. Na pořadu dne jsou čas od času otázky obchodní politiky EU, a tak by tyto výbory mohly být nejpřirozenějším parlamentním nástrojem pro zajišťování koherence rozvojové a obchodní politiky (podobně jako velký výbor ve finském parlamentu). Zaměření na mezinárodní obchod a rozvojovou spolupráci je ale velmi malé, nemluvě o koherenci politik pro rozvoj.

5.3.5 NEVLÁDNÍ ORGANIZACE

Úloha občanské společnosti v souvislosti se zajištěním větší koherence politik obchodu a rozvoje byla doposud minimální. I přesto, že v České republice existuje mnoho nevládních rozvojových organizací v čele s aktivní národní platformou České fórum pro rozvojovou spolupráci (FoRS), kterou doplňuje celonárodní rozvojová kampaň Česko proti chudobě, jež jde napříč mnoha oblastmi, kromě Glopolis na české nevládní scéně takřka **neexistují nevládní organizace orientované na obchodní témata natož s ambicí na ovlivňování obchodní politiky**.

Česko proti chudobě se v průběhu kampaně alespoň obecně zabývalo některými obchodními a ekonomickými tématy, která jsou spojená s globalizací a rozvojem. Orientace kampaně i na tato témata vzešla též částečně ze strany skupiny nevládních organizací, které se věnují Fairtrade, mezi něž patří například Společnost pro Fair Trade a rozvojové vzdělávání nebo Ekumenická akademie Praha. Zájem o otázky obchodu má i česká platforma ekologických nevládních organizací Zelený kruh, která v sobě skrývá potenciál ke spolupráci na tématech politické koherence pro udržitelný rozvoj.

Národní rozvojová platforma nevládních organizací **FoRS** je zapojena do konzultací s MZV v různých oblastech české rozvojové spolupráce, nikdy se však nevěnovala otázkám jiných politik (než politice rozvojové) ani se přímo nezabývala problematikou koherence pro rozvoj. Jejím dosavadnímu úsilí o prosazení určitých zájmů chyběla jasná dlouhodobá politická strategie. FoRS se zaměřuje především na zajištění dostatečného množství financí ze státních prostředků pro rozvoj mj. nevládních rozvojových organizací, na otázky kvality, efektivity a na zlepšování procedurálních podmínek v oblasti české rozvojové spolupráce a též na připomínkování některých předpisů MZV nebo vlády ČR spojených s rozvojovou pomocí.

V platformě FoRS zahájila aktivní činnost pracovní skupina pro politickou agendu a chce zřídit pozici pracovníka pro politické otázky (policy officer). Obchod nicméně není prioritou, a tak je funkce pracovníka pro otázky obchodní politiky (po vzoru rakouské a finské platformy nevládních rozvojových organizací) otázkou vzdálenější budoucnosti. Rovněž neexistuje žádný komunikační nástroj mezi rozvojovými nevládními organizacemi (či neobchodními, neziskovými organizacemi obecně) a Ministerstvem průmyslu a obchodu – na rozdíl od pravidelné komunikace

nevládních organizací s MZV. Rovněž nemůže být řeč o aktivním sledování nebo ovlivňování Výboru pro EU a celého procesu koordinace české politiky ve vztahu k EU. Příležitostně probíhá spolupráce s parlamentem nebo ostatními aktéry občanské společnosti, ale prozatím v tomto směru prakticky chybí koordinovaný postup a jasné cíle.

I přesto se zdá, že koherence politik pro rozvoj se pro FoRS postupně stává relevantním tématem. Je to dáno zejména vlivem evropských sítí sdružujících rozvojové nevládní organizace (zejména CONCORD) a také **evropskými kampaněmi na téma koherence**, organizovanými národními platformami nevládních organizací ze zemí, jež předsedají EU. Příkladem takové kampaně je úspěšná „Výzva ke koherenci“ finské platformy KEHYS nebo semináře nevládních organizací pořádané v rámci rakouského předsednictví.

5.4 ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE

Zohledňování třetího a nejvyššího stupně koherence politik pro rozvoj – koherence činnosti mezinárodních organizací – zatím v zahraniční politice ČR nenachází významné místo. Podobně jako v Rakousku – a na rozdíl od finské zahraniční politiky – byly prozatím priority jinde a kapacity byly vnímány jako nedostatečné k tomu, aby tuto **globální agendu** podpořily konkrétní iniciativy.

Česká republika nicméně vždy podporovala princip **mnohostranné spolupráce** (na multilaterální organizace také průběžně šla větší část oficiální rozvojové pomoci než na bilaterální projekty) a snažila se přizpůsobovat svou politiku závazkům vyplývajícím z klíčových mezinárodních dohod a summitů (Johannesburg, Monterrey, Summit tisíciletí). Česká republika je členem OECD s postavením pozorovatele ve výboru pro rozvojovou spolupráci (DAC). Kromě materiálů EU Česká republika vždy věnovala velkou pozornost i dokumentům a doporučením ze strany OECD.

Česká republika podporuje **Integrovaný rámec OSN** a aktivně se účastní jednání **WTO, Světové banky** (je ve stejné skupině jako Rakousko) i **Mezinárodního měnového fondu**. Neúčastní se však setkání neformální Sítě EU pro koherenci politik pro rozvoj ani evropských expertních setkání o rozvoji, obchodu a životním prostředí.

5.5 ZJIŠTĚNÉ PROBLÉMY

Rozvojová spolupráce České republiky včetně snah o koherenci politik pro rozvoj byla prozatím řízena nikoliv zákonem, ale pouze **podzákonými normami** jako ministerské dokumenty a vládní strategie a dále potom mezinárodními závazky a dokumenty EU. Dodnes nebyl přijat zákon podobný rakouskému zákonu o rozvojové spolupráci.

Podobná právní norma je nutná nejen pro ustanovení či změnu funkčního rámce rozvojové spolupráce České republiky. Současný systém ČR je sice funkční a umožňuje provedení potřebných reforem i bez konkrétní zákonné úpravy. Význam rozvojového zákona by však byl především **symbolický** – rozvojová spolupráce by získala rovnocenné postavení s ostatními politickými oblastmi a stal by se z ní významný cíl. Od tohoto zákona nelze očekávat zvláštní, konkrétní ustanovení týkající se posilování koherence politik pro rozvoj. Mohl by však napomoci k obecnému posílení povědomí o potřebě soudržnosti politik s rozvojovými cíli mezi politiky a úředníky státní správy, ale též v médiích a mezi veřejností.

Plánovaná Česká rozvojová agentura by měla být podobně jako její rakouská obdoba **centrálním (a centralizovaným) administrativním orgánem**. Měla by mít jasnější mandát, větší rozpočet a silnější kontrolu nad realizací rozvojové spolupráce. Tato agentura ale zůstane pod „politickou“ kontrolou MZV, a rozvojové zájmy, včetně soudržnosti politik pro rozvoj, tak budou podřízeny celkové koncepci zahraniční politiky. V krajním případě se může stát i to, že rozvojové cíle budou v rámci domácích či diplomatických pŕetek (a výměnných obchodů) zcela obětovány jiným zahraničněpolitickým (a hospodářským) zájmům.

Kompetenční zákon a vládní ustanovení o koordinaci pozic vzhledem k EU na druhou stranu ponechávají plnou **kompetenci nad utvářením obchodní politiky** Ministerstvu průmyslu a obchodu. Rozvojová témata se tak do českých obchodních pozic mohou dostat prostřednictvím struktur tohoto ministerstva nebo na **vyšší politické úrovni** (Výbor pro EU nebo vláda). Koherence obchodní politiky ČR s rozvojovými cíli původně závisela na dobré vůli MPO, v budoucnu by pak mohla vyžadovat, aby se MZV pustilo do nepopulárních politických konfliktů (s ministry průmyslu a obchodu, resp. jejich náměstký).

Přestože je možné, že MPO do určité míry zařadí rozvojové otázky do tvorby své politiky a dokonce bude otevřené k dialogu o obchodních a rozvojových otázkách s jinými než obchodními organizacemi, neexistuje žádný mechanismus, který by zajistil, že se tak bude dít **pravidelně, formálně a odpovědně**. Neexistuje žádný mechanismus, jenž by přenášel rozvojové zájmy z MZV do MPO, s výjimkou působení náměstků obou ministerstev ve Výboru pro EU nebo ministra zahraničních věcí ve vládě. Jinými slovy úspěch agendy rozvojové spolupráce příliš závisí na osobním postoji vyšších úředníků.

Schůzek Sektorové skupiny pro mezinárodní obchod, která je z pohledu ovlivňování českého příspěvku k obchodní politice EU zcela klíčová, se neúčastní zástupci odboru rozvojové spolupráce, nýbrž pouze zástupci odborů MZV zaměřujících se na mnohostranné ekonomické vztahy či obchodní politiku. Na setkáních převládá obchodní agenda a **ekonomický přístup**, a proto zde k interakci mezi obchodními a rozvojovými otázkami dochází jen ve velmi omezené míře.

Totéž platilo pro Meziřesortní koordinační skupinu pro rozvojovou spolupráci řízenou ORS, kde otázky obchodu i přes účast zástupců MPO tvořily jen zlomek agendy. Schůzek se účastnili zástupci MPO z odboru, který má na starosti realizaci **zahraniční rozvojové spolupráce** (odboru pro strategie a kvalitu služeb), nikoliv z odboru mnohostranné a společné obchodní politiky. Otázkou zůstává, zdali se v Radě pro zahraniční rozvojovou spolupráci obchodním otázkám dostane většího prostoru.

Oběma ministerstvům chybí **vnitřní mechanismy**, které by propojovaly obchodní a rozvojovou agendu. Dosud nedošlo ani na jednom z ministerstev ke zřízení pravidelných ani „ad hoc“ fungujících pracovních skupin. Na MZV je vznik podobných mechanismů nepravděpodobný, protože v současném systému nemá ministerstvo žádné kompetence k ovlivňování obchodní politiky. Na MPO takovéto snahy snad jsou, ale prozatím bez výsledku.

Úloha **předsedy vlády** a Úřadu vlády v zajišťování koherence politik je velmi omezená, stejně tak jako jejich podíl na koordinaci politik vůči EU (jsou ve Výboru pro EU spíše v roli pozorovatelů). Vše je navíc podtrženo absencí celkové strategie České republiky

pro úspěch v globální ekonomice, nedostatečnou diskusí o národních prioritách a o vztahu ke globalizačnímu procesu.

V rámci MPO existují další tři **mechanismy zapojení** nejrůznějších aktérů do diskuze o obchodní politice. Jedním z nich je Business Panel, široké diskusní a informační fórum otevřené různým nevládním aktérům (zejména soukromému sektoru, poslancům a nevládním neziskovým organizacím). Na podobné bázi funguje i tzv. Rozšířená resortní koordinační skupina, která umožňuje participaci ještě širšího okruhu aktérů.

Meziřesortní řídicí a koordinační komise pro záležitosti WTO by mohla být nejpříhodnějším místem pro výměnu názorů na obchodní a rozvojové otázky, obzvláště v souvislosti s probíhajícím Rozvojovým kolem WTO z Dauhá. Tento nástroj byl však víceméně ochromen zablokováním multilaterálních jednání. Ani předtím však nebyl jeho potenciál plně využit. Skupina se obvykle scházela velmi nepravidelně, setkání byla velmi krátká a nereprezentativní. Diskutovalose o různých tématech, nicméně bez zájmu o budování dlouhodobého konsensu a hlubší analýzy. Otázka prohlubování koherence obchodní a rozvojové politiky byla tedy opomíjena.

Nízký zájem vlády o posilování koherence obchodní a rozvojové politiky svědčí o politické kultuře a stylu vládnutí v ČR, zároveň je ale i výsledkem nedostatečného **tlaku zvenčí** (ze strany ostatních částí společnosti). S výjimkou EU je zájem o koherenci obchodní a rozvojové politiky i PCD obecně velmi nízký – to se týká poslanců a senátorů, médií i občanské společnosti.

Česká republika také trpí nedostatkem vládních i nevládních expertů, kteří by monitorovali a analyzovali nedostatky v PCD, informovali o nich, podávali doporučení k naplňování PCD a prováděli zhodnocení účinnosti přijatých opatření. Úředníci státní správy nedostávají žádné školení o problematice PCD, snad s výjimkou několika ojedinělých akcí, které uspořádal neziskový sektor².

2 Probíhající program organizace Člověk v tísni zaměřený na rozvojové vzdělávání a zvyšování povědomí o rozvojových otázkách u zástupců médií a vládních úředníků má potenciál částečně se zaměřit i na otázky PCD.

6. ZÁVĚR

Může se zdát, že analýza institucionálních mechanismů a způsobů, jak různé státy propojují jednotlivé politiky, je pro malou nevládní organizaci příliš odtazítým a akademickým počinem. K čemu je nám dobré vědět, jak mezi sebou i navenek komunikují jednotlivé odbory Ministerstva zahraničních věcí? K čemu nám poslouží globalizační strategie jiné země, která byla vytvořena pro zcela jiné vládní, parlamentní a společenské uspořádání? A jak může naložit nevládní organizace s vcelku jasným faktem, že se stupeň administrativní otevřenosti, dialogu a formálnosti v různých zemích liší?

Tento komparativní výzkum tak může zklamat ty, kteří očekávali návod na rychlou a hmatatelnou změnu ve vztahu společnosti ke globální chudobě. Může však nabídnout mnohé skupinám, které jsou ochotny vytrvale usilovat o prosazení rozvojových cílů tisíciletí v úřadovnách svého státu. Ve skutečnosti nejsou společenské ingredience jako politická kultura, politické strategie či konzultace se zainteresovanými subjekty jen receptem pro vyšší koherenci politik pro rozvoj. Kromě vlivu na to, jaký typ rozvoje budou naši diplomaté prosazovat na mezinárodních fórech, mohou totiž rozhodnout i o kvalitě domácího rozvoje.

Aby autoři mohli dosáhnout vědecky reprezentativních výsledků, analýza finského, rakouského a českého přístupu ke koherenci mezi tvorbou obchodní a rozvojové politiky by musela jít hlouběji. Přesto se zde otvírá prostor k několika poznámkám, které zdůvodní doporučení k prohlubování koherence pro rozvoj v České republice v poslední kapitole.

6.1 „POSTHABSBUŘSKÉ“ VÝZVY

Jak jsme mohli očekávat, srovnání tří národních modelů ukázalo **kulturní rozdíly i shody**. Rakouské a české institucionální rámce, podmíněné stoletími společné historie, mají hodně společného. Oproti tomu nacházíme mnoho prvků, jež je odlišují od Finska.

Hlavní **shody mezi Vídní a Prahou** (na rozdíl od Helsinek) zahrnují striktnější oddělení pravomocí jednotlivých ministerstev, nižší politický závazek k PCD

(na domácí i zahraniční úrovni), menší množství a méně komplexní politické strategie, málo časté a méně inkluzivní konzultace se zainteresovanými subjekty uvnitř a vně vládních struktur (zejména se zástupci občanské společnosti), větší závislost na osobních preferencích vyšších úředníků, méně systematické podpory poskytované analytickým kapacitám a celkově nižší stupeň administrativní otevřenosti, transparentnosti a kontaktních činností směřovaných ven.

Organizační schéma ze str. 24 ukázalo, že procesy tvorby obchodní politiky a procesy tvorby rozvojové politiky se v ČR setkávají pouze na **formální úrovni** a jen ve **vyšších politických sférách**. Potřeba koherence obchodu a rozvoje se setkává s malou podporou ministrů a náměstků, kteří se na prvním místě zabývají svou sektorovou politikou a tématy vyšší naléhavosti či politické důležitosti. Parlament je pak v podobné situaci. Stejně jako v Rakousku nestojí složitá a vzdálená politika obchodu a rozvoje za pozornost a čas na vyšších politických úrovních. Vzhledem k tomu, že v občanské společnosti neexistuje závazek k PCD, ani v tomto směru nezaznívá silnější hlas veřejnosti a médií, přicházela zatím nejsilnější iniciativa ke zvýšení soudržnosti politik pro rozvoj ze strany EU.

České a rakouské institucionální struktury **na nižší úrovni**, kde se otázky obchodu a rozvoje mohou projednávat praktičtějším způsobem, více průběžně a otevřeně, postrádají propojenost finských (neformálně) **institucionalizovaných mechanismů** pro účinnou koordinaci a konzultaci – a to jak mezi ministerstvy, tak ve vztahu k dalším zainteresovaným subjektům (zejména parlamentu a občanské společnosti). Česká republika a Rakousko rovněž nemají k dispozici monitoring dopadů na rozvoj, analytické kapacity a strategické dokumenty v oblasti obchodní politiky ani komplexní globální (či globalizační) strategie, jež jsou zpravidla potřebné k účinnému zavedení PCD.

Vlivem kombinace nízké politické vůle na vyšší politické úrovni a poměrně úzkoprsé tvorby politik na nižší, výkonné úrovni se tak kontrola nad obchodními tématy dostává do rukou **ekonomických minis-**

terstev bez ohledu na rozvojové dopady. České MPO a rakouské Ministerstvo hospodářství a práce a Ministerstvo financí tak mohou nejen snadno zastávat své zájmy v otázkách rozvoje, ale též mají velkou pravomoc při rozhodování o samotném procesu přípravy a přijímání pozic vlády s významným dopadem na chudé obyvatelstvo. Zdá se proto, že jednou z klíčových strategií při zvyšování koherence politik pro rozvoj zůstává ve střední Evropě „mainstreaming“ rozvojových zřetelů do procesů tvorby politik na ekonomických ministerstvech.

Můžeme říci, že na rozdíl od Finska zůstává Rakousko i Česká republika, tak jako většina dalších států, **v zajetí** tradičních stereotypů při vytváření politiky, kde jsou patrné striktní **hranice** mezi národními a ekonomickými zájmy na jedné straně a mezi globální a rozvojovou agendou na straně druhé a rovněž pak mezi vládou a občanskou společností.

6.2 FINSKÁ INSPIRACE

Institucionální rámec PCD ve Finsku nabízí několik inspirativních prvků, které se mohou vyskytovat také v jiných severských zemích, ale i v kontextu starých členských států se zdají být vcelku výjimečné. Můžeme zde rozlišit přinejmenším čtyři prvky „**neformální institucionalizace**“ globální odpovědnosti na národní úrovni:

INSTITUCIONÁLNÍ UDRŽITELNOST

Přestože se finská státní správa vyznačuje vysokým stupněm neformálnosti, zdá se, že konzultace a koordinace s jednotlivými zainteresovanými subjekty (pro účely PCD) jsou z velké části mnohem méně závislé na (neformálních) osobních vztazích mezi nejvyššími politickými činiteli, vládními úředníky a zástupci občanské společnosti či na prioritách aktuální vlády a ministrů. Agenda spojená s PCD je ve Finsku řízena spíše dlouhodobými politickými závazky, strategiemi založenými na principu zodpovědnosti a rozložena mezi celou řadou aktérů.

DEMOKRATICKÁ LEGITIMITA

Zdá se, že díky různorodým a nezávislým institucím, efektivnímu „prosítování“ a specializovaným kapacitám se může nejenom zapojit větší část finské veřejnosti do snah o dosažení rozvojových cílů tisíciletí včetně Globálního partnerství pro rozvoj. Tato angažovanost se potom přenáší i do médií a na politické činitele a díky ní pak může být rozvojová spolupráce

uznávána jako legitimní národní priorita a koherence politik pro rozvoj jako žádoucí cíl, ale i metoda veřejné správy.

GLOBÁLNÍ DOSAH

Není pak překvapením, že s podobným lidským a finančním kapitálem a bez obětování vlastních obchodních zájmů jsou Finové v těchto otázkách výrazně aktivnější nejenom v EU, ale i na dalších mezinárodních fórech, jakými jsou MMF, Světová banka či OSN. Přestože jsou si všechny tři analyzované země stále více podobné, co se týče jejich velikosti, ústavního zřízení, ekonomické struktury, otevřenosti trhu, bohatství a základní sociální a prorozvojové orientace, výrazně se odlišují přístupem k výzvám globalizace.

INTEGROVANÁ TVORBA POLITIK

Při pohledu na silnou vzájemnou závislost mezi globálním obchodem a rozvojovou problematikou (kromě obchodní politiky Sever-Sever mohou být téměř všechny ostatní obchodní politiky pokládány zároveň za politiky rozvojové) se zdá, že takto vysoká míra integrace **obchodní a rozvojové politiky**, doplňující uzce koncipovanou obchodní politiku a omezeně koncipovanou rozvojovou politiku, má smysl. O Finsku lze říci, že již takovou integrovanou obchodně-rozvojovou politiku praktikuje a že se přitom nejedná o pouhé zavádění koherence obchodní politiky pro rozvoj.

Samozřejmě přenos jakékoliv osvědčené praxe z jedné země do druhé má své limity, zejména pokud jde o přetvoření institucionálního rámce, který má pevné kořeny v kultuře a historii země. Současně však **nedávná transformace** postkomunistické České republiky a poválečné Evropy dokazuje, že v delším čase lze provést i rozsáhlé změny. Převážná část úsilí občanské společnosti by nebyla možná bez jisté dávky idealismu. Má-li se však dosáhnout konkrétních výsledků, je nezbytné stanovit pro jednotlivé cíle realistické časové horizonty.

Shrnutí doporučení pro zvýšení koherence tvorby obchodní a rozvojové politiky v ČR, které následuje v závěrečné kapitole, se zabývá jen krátkodobými změnami. Avšak tyto kroky – proveditelné v průběhu několika let – mohou připravit půdu pro **dlouhodobější postupný vývoj**. Ve spojení s dalšími změnami mohou ve svém důsledku změnit institucionální strukturu a politickou kulturu ČR.

7. DOPORUČENÍ

Přestože se Česká republika stala členem EU až v roce 2004, nijak výrazně nezaostává za většinou ostatních zemí EU při zavádění nového konceptu koherence politik pro rozvoj. Nicméně sebeuspokojení není na místě. Vzhledem k rozsáhlé nekoherenci mezi obchodní politikou a rozvojovými cíli EU, na multilaterální úrovni a vzhledem k nekoherenci uvnitř samotné české rozvojové spolupráce je zde u většiny aktérů a institucí velký prostor pro zlepšení.

Na základě základní srovnávací analýzy situace v ČR a institucionálních rámců ve Finsku a Rakousku Glopolis doporučuje, aby se v příštích letech podnikly následující kroky, které by zvýšily soudržnost české obchodní a rozvojové politiky a kromě toho by vedly k celkovému zvýšení koherence pro rozvoj:

STRATEGICKÉ DOKUMENTY

1) Přijmout v Parlamentu **zákon o rozvojové spolupráci**, který by v očích veřejnosti více zviditelnil systém české rozvojové spolupráce, zajistil jeho větší vnitřní koherenci (konsolidaci plánování, koordinace, provádění a vyhodnocování oficiální rozvojové pomoci) a současně vymezil jasný závazek v oblasti koherence politik pro rozvoj.

2) Využít příprav na české předsednictví v EU (v první polovině roku 2009) a následujících let k tomu, aby formou procesu zapojujícího široké spektrum zainteresovaných subjektů proběhlo vypracování, diskuse a předložení komplexní **národní strategie zvládnutí globalizace** (podle vzoru obdobného finského dokumentu). Tato strategie by měla umožnit definování ambicióznějších dlouhodobých národních priorit a její součástí by měl být komplexní přístup k PCD, který by mohl být uplatněn v klíčových sektorových politikách, např. ve **strategii obchodní politiky**. Kromě toho by měly být z hlediska soudržnosti s rozvojovými cíli přezkoumány i navrhované **priority pro české předsednictví** v Radě EU (mezi něž zřejmě bude patřit i konkurenceschopnost a obchod EU).

3) Zapojovat systematicky PCD do dokumentů týkajících se české **politiky rozvojové spolupráce**, zejména do nové Koncepce české zahraniční rozvojo-

vé spolupráce pro období po roce 2007 a do Strategie zahraniční politiky.

HLAVNÍ INSTITUCE

4) Založit **Výbor pro zahraniční rozvojovou spolupráci**, jehož úkolem bude také zajišťovat koherenci politik pro rozvoj, optimálně za pomoci monitoringu nekoherencí, analýz a formulování doporučení k tvorbě dalších českých politik či pozic pro jednání EU (např. obchodní politiky).

5) Založit **Meziresortní pracovní skupinu pro obchod a rozvoj na MPO** s podílem MZV, Ministerstva zemědělství a dalších ministerstev, jejíž výstupy by se stávaly součástí procesu koordinace obchodněpolitických pozic ČR vzhledem k EU (v linii: První sektorová skupina pro mezinárodní obchod, Resortní koordinační skupina MPO a Výbor pro Evropskou unii).

6) Zajistit mechanismy **mezioborové (vnitroresortní) koordinace** mezi odborem rozvojové spolupráce (ORS), odbory politik EU a odborem mnohostranných ekonomických vztahů (OMEV) a obdobně i mezi příslušnými nadřízenými sekce **MZV**. Takovou roli by plnila např. pracovní skupina pro mezinárodní obchod, globalizaci a rozvoj zajišťující pravidelné konzultace o globálních ekonomických tématech z různých hledisek (finančních, zemědělských, bezpečnostních, imigračních a zahraničně-politických). Rozvojová dimenze by měla být přítomna na nižší i vyšší úrovni tvorby politik (u příslušných ředitelů odborů, vrchních ředitelů a náměstka či náměstkyně) a měl by být zajištěn silnější soulad s rozvojovými cíli u pozic MZV ve Výboru pro EU.

7) Zlepšit fungování **české občanské společnosti**, zejména národní platformy pro nevládní rozvojové organizace (FoRS), aby mohla vyvíjet lépe koordinovaný a kvalifikovaný tlak na široké spektrum tvůrců politik (vládní úředníky a politiky ze všech příslušných ministerstev, poslance, senátory a na tvorbu českých pozic v procesu koordinace s EU), aby se zvýšila PCD a zejména koherence mezi obchodní a rozvojovou politikou. Je třeba posílit analytické kapacity,

zejména v oblasti nerozvojových politik, jež mají vliv na rozvojové země. Činnost **v oblasti politických doporučení („policy“)** a **veřejné obhajoby („advocacy“)** by měly postupně podporovat specializovaní pracovníci a pracovní skupiny FoRS pro příslušné resortní politiky, a měly by být zavedeny monitorovací mechanismy a vyškoleny osoby v dovednostech potřebných pro aktivní, kvalifikované a transparentní ovlivňování veřejné politiky.

8) Rozšířit **účast dalších, zejména nevládních zainteresovaných subjektů**, které mohou reprezentovat rozvojové zájmy (nevládní organizace, think-tanky, akademickou sféru) na schůzkách první Sektorové skupiny pro mezinárodní obchod (SSMO) Resortní koordinační skupiny (RKS) Ministerstva průmyslu a obchodu, kde se řeší otázky související s rozvojovými rozměry obchodní agendy.

9) Trvale **zapojit poslance a senátory**, zejména pak ty, kteří sledují rozvojové a další neobchodní zájmy, do procesů koordinace, konzultací a rozhodování v oblasti české obchodní politiky, a to skrze pravidelná předvolání vysokých představitelů MPO do poslaneckých, popřípadě senátních výborů pro mezinárodní, evropské a ekonomické záležitosti, skrze jejich interpelace nebo veřejná a výborová slyšení.

DALŠÍ MECHANISMY

10) **Zvýšit analytické kapacity** Úřadu vlády, pokud jde o koordinaci českých politik obecně, a zvýšit jeho povědomí o koherenci politik pro rozvoj. Zvláště pak zlepšit analytické možnosti týkající se koherence rozvoje a obchodu na obou relevantních ministerstvech (např. zvyšováním kvalifikace státních zaměstnanců v rámci jejich práce). Paralelně stimulovat vznik analytických kapacit v plánované České rozvojové agentuře, stejně jako posilovat tyto schopnosti u nevládních aktérů (výzkumné granty se zaměřením na koherenci politik pro rozvoj pro akademickou oblast, think-tanky a nevládní organizace).

Tyto požadavky představují soupis místy ambiciózních, ale vesměs realistických, proveditelných a nepřilíš rozsáhlých postupů. Doufáme, že mohou inspirovat státní i nestátní aktéry k vážnému úsilí i v jiných oblastech rozvojové spolupráce, než je zaměřením na objem a kvalitu pomoci. Takové širší pojetí „rozvojovky“ je u nových členských států stále něčím novým. I Česká republika však může přispět

k **omezování újmy** na nejchudším obyvatelstvu světa, ke které přispívá řadou svých nesourodých politických rozhodnutí, nejen konkrétními a postupnými změnami pozic k obchodní či jiné politice, ale také změnou procesů jejich tvorby. Úsilí o vyšší koherenci politik pro rozvoj bude pomalé a půjde o nsnadný úkol. Představuje však velmi dobré měřítko nejen úspěchů na poli rozvojové spolupráce, ale také demokratického charakteru té které země i celé EU. Doufejme, že Česká republika - v rámci hledání své nové identity poté, co stará polistopadová vize byla naplněna vstupem do EU, OECD a NATO - přijme tuto výzvu za svou.

POUŽITÁ LITERATURA

KAPITOLA 1

UN (2000): *United Nations Millennium Declaration*. United Nations General Assembly Resolution A/RES/55/2. New York: United Nations.

<http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.pdf>

UN (2006): *MDG Report 2006*. New York: United Nations.

<http://mdgs.un.org/unsd/mdg/Resources/Static/Products/Progress2006/MDGReport2006.pdf>

OECD (2004): *A Comparative Analysis of Institutional Mechanisms to Promote Policy Coherence for Development – Case Study Synthesis. The European Community, United States and Japan, Institutional Approaches to Policy Coherence for Development* - OECD Policy Workshop, 18-19 May 2004, Room Document 7. Paris: Organization for Economic Co-operation and Development.

<http://www.oecd.org/dataoecd/43/35/31659358.pdf>

OECD (2005): *Paris Declaration on Aid Effectiveness: Ownership, Harmonisation, Alignment, Results and Mutual Accountability*. Paris: Organization for Economic Co-operation and Development.

<http://www.oecd.org/dataoecd/11/41/34428351.pdf>

World Commission on the Social Dimension of Globalization (2004): *A Fair Globalization: Creating Opportunities for All*, Geneva: International Labor Organization.

<http://www.ilo.org/public/english/wcsdgc/docs/report.pdf>

Glopolis (2005): *WTO před zasedáním v Hong Kongu, Mezinárodní obchod a rozvoj, pozice EU a ČR*, Praha: Glopolis.

<http://www.glopolis.org/storage/studieWTOfinal.pdf>

Glopolis (2006): *Mapping of Trade Policy-Making in the Czech Republic*, nepublikováno. Praha: Glopolis.

KAPITOLA 2

EEC (1992): *The Maastricht Treaty – Provisions Amending The Treaty Establishing The European Economic Community With a View To Establishing The European Community*. Maastricht: The European Economic Community.

<http://www.eurotreaties.com/maastrichtec.pdf>

EU (2005): *The European Consensus on Development*. Joint Statement by the Council and the Representatives of the Governments of the Member States Meeting within the Council, the European Parliament and the Commission. Brussels: The European Union.

<http://www.dfid.gov.uk/eupresidency2005/eu-consensus-development.pdf>

EU Coherence Programme (2006): *Reader - Expert Meeting: Best Practice in Coherence Instruments*. Podkladový materiál, nepublikováno, 1. června 2006. Brussels: The EU Coherence Programme.

EU (2006): *Council Conclusions on Integrating Development Concerns in Council Decision-Making*. Council of the European Union Conclusions Nr.14072/06. Luxembourg: The European Union.

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st14/st14072.en06.pdf>

Hoekman, Bernard; Mattoo, Aaditya; and English, Philip (eds.) (2002): *Development, Trade, and the WTO: A Handbook*. Washington, D.C.: The World Bank.

Khor, Martin (2002): *The WTO, the Post-Doha Agenda and the Future of Trade System: A Development Perspective*. Penang, Malaysia: Third World Network.

Oxfam (2002): *Rigged Rules and Double Standards: Trade, Globalisation, and the Fight against Poverty. Make Trade Fair*. London: Oxfam.

http://www.maketradefair.com/assets/english/report_english.pdf

G-7 (1995): Halifax Summit Communiqué, 16 June 1995. Halifax: The Group of Seven.

<http://www.g7.utoronto.ca/summit/1995halifax/communique/index.html>

KAPITOLA 3

Development Policy Committee (2005): *State of Finland's Development Policy, The Development Policy Committee's First Statement to the Government in 2005*. Helsinki: The Development Policy Committee.

Development Policy Committee (2006): *State of Finland's Development Policy, The Development Policy Committee's Statement to the Government in 2006*. Helsinki: The Development Policy Committee.

Government of Finland (1996): *Decision-in-Principle on Finland's Development Cooperation*, 12 September 1996. Helsinki: The Government of Finland.

Government of Finland (1998): *Finland's Policy on Relations with Developing Countries*, 15 October 1998. Helsinki: The Government of Finland.

Government of Finland (2001): *Decision-in-principle: Operationalisation of Development Policy Objectives in Finland's International Development Cooperation*, 22 February 2001. Helsinki: The Government of Finland.

Government of Finland (2004): *Government Resolution on Development Policy*, 5 February 2004. Helsinki: The Government of Finland.

http://global.finland.fi/english/publications/pdf/dev_policy2004.pdf.

Government of Finland (2005): *Management of Globalisation and Finland - Government Report on Globalisation to Parliament*, 10 May 2005. Helsinki: The Government of Finland.

Helsinki Process (2005): *Mobilizing Political Will – Report from the Helsinki Process on Globalization and Democracy*. Helsinki: The Ministry for Foreign Affairs of Finland.

(http://www.helsinki.fi/netcomm/ImgLib/24/89/hp_report_2005_mobilising_politicalwill.pdf)

Ministry for Foreign Affairs of Finland (2005): *Finland's Trade Policy Programme*, Government Resolution, 8 September 2005. Helsinki: The Ministry for Foreign Affairs of Finland.

Ministry for Foreign Affairs of Finland (2006): *Finland PCD Country Profile*, 27 July 2006, unpublished working material for the European Center for Development Policy Management. Helsinki: The Ministry for Foreign Affairs of Finland.

WCSDG (2004): *The World Commission on Social Dimension of Globalization - A Fair Globalization: Creating Opportunities for All*. Geneva: International Labour Organization.

(<http://www.ilo.org/public/english/wcsdg/docs/report.pdf>)

KAPITOLA 4

Austrian Parliament (2002): *Development Cooperation Act*, Legal Gazette I No. 49/2002.

European Council (2006): *PCD Rolling Work Programme 2006-2007*, European Council Conclusions Nr. 14075/06, 17 October 2006. Luxembourg: The European Council.

OECD (1995): *Shaping the 21st Century – Contribution to Development Co-operation*. Report adopted at the Thirty-fourth High Level Meeting of the Development Assistance Committee, 6-7 May 1996. Paris: Organization for Economic Co-operation and Development.

KAPITOLA 5

ECDPM (2007): *Evaluation Study on The EU Institutions & Member States' Mechanisms for Promoting Policy Coherence for Development - Appendix III Country Profiles on Policy Coherence for Development*. European Centre for Development Policy Management (ECDPM), PARTICIP GmbH, Consultants for Development & Environment, Complutense Institute of International Studies (ICEI) May 2007.

<http://www.three-cs.net/content/download/508/5128/file/Appendix%20III.country%20profiles.pdf>

Vláda České republiky (91/2002): *Koncepce zahraniční rozvojové pomoci České republiky na období let 2002-2007*, přijatá usnesením vlády dne 23. ledna 2002 č. 91.

http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/obecne_informace_o_zrs_cr/koncepce_zrs_cr_2002_2007/koncepce_zahranicni_rozvojove_pomoci_cr.html

Vláda České republiky (233/2002): *Usnesení vlády České republiky ze dne 6. března 2002 č. 233 + P ke Zprávě o průběhu a výsledcích IV. Konference ministrů členských zemí Světové obchodní organizace a návrhu dalšího postupu České republiky*.

http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/o/6DC55469DE0D3A45C12571B6006AFAA7

Vláda České republiky (223/2003): *Koncepce zahraniční politiky České republiky na léta 2003-2006*, přijatá usnesením vlády ze dne 3. března 2003 č. 223.

<http://www.mzv.cz/servis/soubor.asp?id=4191>

Vláda České republiky (427/2003): *Usnesení Vlády České republiky ze dne 28. dubna 2003 č. 427 k Návrhu na institucionální zajištění členství České republiky v Evropské unii a na koordinaci procesu rozhodování*.

http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/o/A52914D7A60B81FC12571B6006F707C

Vláda České republiky (302/2004): *Zásady zahraniční rozvojové spolupráci po vstupu ČR do EU*, přijatá usnesením vlády ze dne 31. března 2004 č. 302.

http://www.mzv.cz/public/37/bc/36/18394_14945_Material_vlada_Institucionalizace.doc

Parlament České republiky (2/1969): *Kompetenční zákon*, přijatý Českou národní radou dne 8. ledna 1969, ve znění pozdějších předpisů.

<http://www.helcom.cz/download/integrace/001kompet2.pdf>

ČESKO **PROTI** CHUDOBE

Pražský institut pro globální politiku – Glopolis, o. p. s.,

je nestranickým, nevládním thinktankem, který se zaměřuje na politickou analýzu a veřejnou obhajobu na poli ekonomické globalizace a udržitelného rozvoje.

Autoři: *Kristýna Balajová, Mária Ferencová, Petr Lebeda, Ondřej Kopečný, Petr Patočka*

Editace: *Petr Lebeda*

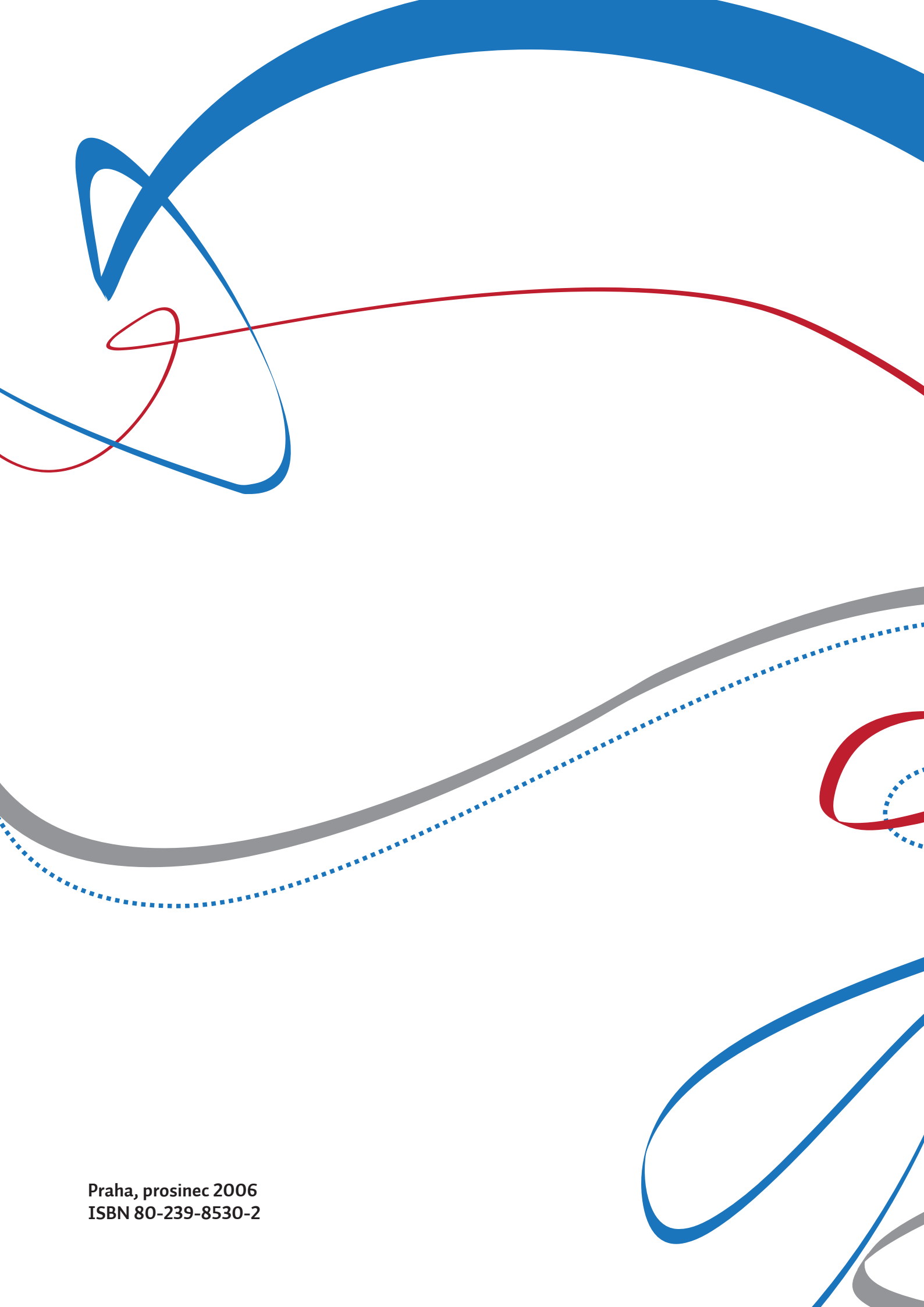
Vydal: *Pražský institut pro globální politiku – Glopolis*

Design: *František Dečman*

Tisk: *Tiskárna Pyramide*

Praha, prosinec 2006

ISBN 80-239-8530-2

Praha, prosinec 2006
ISBN 80-239-8530-2